

ZAPISNIK

sa Devete i nastavka devete sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održanih 30. aprila i 17. maja 2013. godine

Sjednica je počela u 14 sati i 30 minuta.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: Husnija Šabović, doc. dr Srđa Popović, dr Izet Bralić, Kemal Zoronjić, Snežana Jonica i mr Dritan Abazović.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici/ce: dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora, Ljerka Dragičević, dr Novica Stanić i dr Radovan Asanović.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sledeći

DNEVNI RED:

1. DONOŠENJE ODLUKE O KONTROLNOM SASLUŠANJU NACIONALNOG KOORDINATORA ECRI-JA ZA CRNU GORU NA TEMU:

“POŠTOVANJE OBAVEZA CRNE GORE U DIJELU PREPORUKA DATIH U IZVJEŠTAJU ECRI-ja O CRNOJ GORI, od februara 2012. godine”- (član 75 stav 2 Poslovnika Skupštine)-REALIZACIJA AKTIVNOSTI (ŠESTA) UTVRĐENE PLANOM AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2013. GODINU I

2. TEKUĆA PITANJA.

PRVA TAČKA- DONOŠENJE ODLUKE O KONTROLNOM SASLUŠANJU NACIONALNOG KOORDINATORA ECRI-JA ZA CRNU GORU NA TEMU: “POŠTOVANJE OBAVEZA CRNE GORE U DIJELU PREPORUKA DATIH U IZVJEŠTAJU ECRI-ja O CRNOJ GORI, od februara 2012. godine”- (član 75 stav 2 Poslovnika Skupštine)

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je Planom aktivnosti Odbora za 2013. godinu koji je usvojen na Šestoj sjednici, održanoj 6. marta 2013. godine, utvrđeno Kontrolno saslušanje Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru na temu: „Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu Preporuka datih u Izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012. godine“ .

Istakao je da za realizaciju ove aktivnosti, Odbor treba u skladu sa članom 75 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, da donese odluku o kontrolnom saslušanju.

Predložio je da se kontrolno saslušanje održi 17. maja. 2013. godine, budući da je to termin koji je odgovarao i nacionalnom koordinatoru ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnici ministra za ljudska i manjinska prava, Blanki Radošević-Marović.

Predložio je da, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine na sjednicu budu pozvani:

-Šef i članovi Delegacije Skupštine CG u PSSE, dr Zoran Vukčević, dr Predrag Sekulić, mr Damir Šehović i dr Draginja Vuksanović,

- Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković,

- Koordinator Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, Duško Marković,

- Ministarstvo unutrašnjih poslova, ministar mr Raško Konjević,

- Uprava policije, v.d. direktora Slavko Stojanović,

- Rukovodilac Centra za ljudska prava Pravnog fakulteta u Podgorici i član ECRI-ja iz Crne Gore, mr Siniša Bjeković,

predstavnici relevantnih međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori:

- Delegacije Evropske unije u CG, Šef Delegacije, ambasador Mitja Drobnič,

- OEBS- šef Misije, ambasador Lubomir Kopaj,

- UNDP- rezidentni predstavnik, Rastislav Vrbenski,

- UNHCR- otpravnica poslova, Indumathi Mohandas,

- UNICEF- šef Predstavništva, Benjamin Perks i

NVO-a koja se bave pitanjima ljudskih prava i sloboda i monitoringom rada Odbora za ljudska prava i slobode:

- "Građanska alijansa", predsjednik Boris Raonić.

Članovi Odbora su jednoglasno, sa sedam glasova "za", donijeli Odluku o Kontrolnom saslušanju Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru, Blanke Radošević- Marović, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava.

Odlučeno je da se, shodno odredbama Poslovnika, o ovoj Odluci obavijeste predsjednik i potpredsjednici Skupštine Crne Gore, kao i lice koje se poziva na kontrolno saslušanje.

Sjednica je prekinuta u 14 sati i 40 minuta, a nastavak na kojem će biti održano kontrolno saslušanje zakazan za 17. maj 2013. godine sa početkom u 11 sati.

**Nastavak devete sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore,
održan 17. maja 2013. godine**

Sjednica je počela u 11 sati.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: Husnija Šabović, doc. dr Srđa Popović, Kemal Zoronjić, Snežana Jonica i mr Dritan Abazović.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici: dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora, dr Izet Bralić, Ljerka Dragičević, dr Novica Stanić i dr Radovan Asanović.

Sjednici su po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Blanka Radošević- Marović, nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ljulja Đonaj, predstavnica Uprave policije, mr Siniša Bjeković, rukovodilac Centra za ljudska prava Pravnog fakulteta i član ECRI-ja iz Crne Gore, Nemanja Tepavčević, predstavnik Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Milena Čeranić, predstavnica Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Dejan Obradović, predstavnik UNHCR-a, Benjamin Perks, šef Misije UNICEF-a u Crnoj Gori i Milan Radović, koordinator Programa „Ljudskih prava“ u NVO „Građanska alijansa“.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sledeći

D N E V N I R E D :
KONTROLNO SASLUŠANJE:
**NACIONALNOG KOORDINATORA ECRI-JA ZA CRNU GORU, POMOĆNICE MINISTRA ZA LJUDSKA I MANJINSKA
PRAVA, BLANKE RADOŠEVIĆ-MAROVIĆ**

TEMA KONTROLNOG SASLUŠANJA:
**„POŠTOVANJE OBAVEZA CRNE GORE U DIJELU PREPORUKA DATIH U IZVJEŠTAJU ECRI-JA O CRNOJ GORI,
OD FEBRUARA 2012. GODINE“**

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je Odbor za ljudska prava i slobode, polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu, kontinuiteta prethodnih aktivnosti Odbora u 2011. i 2012. godini na ovu temu:

-8. februara 2011. godine **razgovarao sa članovima** Delegacije Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije Savjeta Evrope (ECRI) u vezi četvrte runde monitoringa po zemljama članicama Savjeta Evrope, a u okviru koje je bila prva posjeta Crnoj Gori od 7. do 10. februara 2011. godine,

-3. juna 2011. godine **posjetio je Kamp Konik I i II** i u prostorijama Crvenog krsta održao Sastanak sa predstavnicima Koordinacionog odbora za realizaciju aktivnosti Vlade u vezi s Akcionim planom trajnog rješavanja pitanja interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II, predstavnicima relevantnih institucija zaduženih za rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II i predstavnicima međunarodne zajednice,

-27. jula 2011. godine, umjesto planiranog kontrolnog saslušanja Ministra rada i socijalnog staranja, na 44. sjednici, **razmotrio Informaciju o aktivnostima Vlade Crne Gore u vezi sa trajnim rješavanjem pitanja raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II**, i s tim u vezi Odbor je podnio Skupštini Izvještaj sa predlogom zaključka (14 tačaka), koji je podijeljen poslanicima 24. saziva,

-7. marta 2012. godine, na 66. sjednici **razmotrio Izvještaj Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netrpeljivosti Savjeta Evrope (ECRI)** o Crnoj Gori i da je na samoj sjednici rasprava najvećim dijelom vođena o statusu raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik. Odbor je podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Izvještaja ECRI-ja o Crnoj Gori sa predlogom zaključka (16 tačaka), koji je podijeljen poslanicima 24. saziva, a

-25. juna 2012. godine, na 74. sjednici **održao Kontrolno saslušanje** potpredsjednika Vlade Duška Markovića, koga je, po njegovom ovlaštenju kao Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, na sjednici Odbora zastupao direktor Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica, **Željko Šofranac**, dr Suada Numanovića, ministra rada i socijalnog staranja, koga je po ovlaštenju, zastupala **Remzija Ademović**, pomoćnica ministra i ministra unutrašnjih poslova, **Ivana Brajovića**,

- **kao i dvije ključne Preporuke**, koje je ECRI uputio Crnoj Gori za koje zahtijevaju prioritarnu implementaciju, a koje će biti predmet provjere između dva redovna monitoringa (prelazne provjere) i to:

1. ECRI preporučuje da vlasti ojačaju inicijalnu i kontinuiranu obuku policije, državnih tužilaca, advokata i sudija o pitanjima vezanim za ravnopravan tretman i nediskriminaciju, krivične odredbe koje su na snazi, a odnose se na rasizam i rasnu diskriminaciju i na to kako se prepoznaje rasistička motivacija krivičnog djela.

2. ECRI snažno preporučuje da crnogorske vlasti, nakon pune i otvorene konsultacije sa ljudima na koje se to odnosi, pronađu standardni smještaj na raznim mjestima u gradu ili zemlji za stanovnike Konika, pripadnike RAE populacije i da zatvore taj Kamp.

Proces provjere između dva redovna monitoringa za ove dvije preporuke ECRI će sprovesti najkasnije dvije godine nakon objavljivanja ovog izvještaja,

odlučio da realizuje šestu aktivnost utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2013. godinu.

Predsjednik Odbora je predložio metodologiju održavanja kontrolnog saslušanja, shodno Poslovniku Skupštine Crne Gore i instrukcijama sa seminara o održavanju kontrolnog saslušanja koje je pohađao određeni broj poslanika Skupštine Crne Gore i službenika u Službi Skupštine, a po kojoj je Odbor i do sada održavao kontrolna saslušanja.

Po metodologiji koju su prihvatili ostali članovi Odbora, odlučeno je:

- da Kontrolno saslušanje traje dva sata, pri čemu će Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, gđa Blanka Radošević-Marović, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, podnijeti uvodno izlaganje na temu Kontrolnog saslušanja: "Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu Preporuka datih u izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012. godine", u trajanju od 15 minuta.

Nakon toga, slijede izlaganja lica pozvanih da učestvuju na sjednici u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine (po pet minuta), ukoliko žele da saopšte dodatne podatke i informacije.

Nakon uvodnih izlaganja, poslanici imaju mogućnost da postave pitanja Nacionalnom koordinatoru ECRI-ja za Crnu Goru, pri čemu njen odgovor može da traje do pet minuta.

Radi dodatnih pojašnjenja poslanici mogu postaviti potpitanje na koje odgovor može da traje do tri minuta.

Pitanja i potpitanja mogu se postavljati samo u vezi sa temom saslušanja.

Nakon utvrđenog dnevnog reda i dogovorene metodologije poslanica Snežana Jonica je reagovala proceduralno navodeći da želi naglasiti da se pozivu na ovu sjednicu nijesu odazvali ministar unutrašnjih poslova mr Raško Konjević i koordinator Koordinacionog odbora za trajno rješavanje pitanja reseljenih i interno raseljenih lica sa posebnim osvrtom na kamp Konik, Duško Marković iako su blagovremeno pozvani na sjednicu i upitala je Predsjednika Odbora da li je obaviješten iz kojih razloga ne prisustvuju sjednici. Predsjednik Odbora je odgovorio da mu nije dostavljen dopis, niti je Odbor obaviješten zbog kojih razloga ministri nijesu u mogućnosti da prisustvuju sjednici.

Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru Blanka Radošević- Marović je zahvalila Odboru za ljudska prava i slobode na pozivu za učešće na sjednici kako bi saopštila najnovije podatke u vezi sa aktivnostima državnih organa Crne Gore u cilju ispunjavanja Preporuka ECRI-ja. Saopštila je ključne podatke i informacije o Evropskoj komisiji za borbu protiv rasizma i netolerancije Savjeta Evrope (ECRI), navodeći da je ECRI formiran na samitu šefova država i vlada država članica Savjeta Evrope, održanom 9. oktobra 1993. godine. Istakla je da članove ECRI-ja bira vlada države članice Savjeta Evrope i da član ECRI-ja iz određene države ne može biti u delegaciji ECRI-ja koja prati stanje u njegovoj državi. Svaka država članica Savjeta Evrope predlaže po jednog člana ECRI-ja, iz reda stručnjaka u oblasti ljudskih prava. Naglasila je da ECRI vrši stalni monitoring nad zemljama članicama Savjeta Evrope, dolazi u kontakt posjete zemlji prilikom kojih se sastaje sa predstavnicima državnih organa, nezavisnih institucija i civilnog društva, nakon čega sačinjava nacrt izvještaja, čime počinje povjerljivi dijalog sa vlastima, a nakon dostavljanja primjedbi i sugestija od strane države, slijedi njegovo usvajanje i dostavljanje državi na koju se odnosi. Najčešće nakon dvije godine od objavljivanja Izvještaja, ECRI upućuje dopis državi i zahtijeva dostavljanje informacija o realizaciji preporuka, posebno ključnih za koje se zahtijeva prioritarna implementacija, a koje su predmet provjere između dva redovna monitoringa. S tim u vezi, istakla je

da očekuje da ECRI uskoro takav zahtjev uputi i Crnoj Gori. Nakon pribavljanja neophodnih podataka, ECRI piše dokument o načinu i stepenu implementacije prethodno datih preporuka.

Pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava Blanka Radošević- Marović je saopštila da ECRI kontinuirano prati stanje u zemljama članicama Savjeta Evrope. Podsjetila je da je ECRI nakon požara u Kampu Konik I i II, u julu 2012. godine uputio zahtjev Crnoj Gori da dostavi informacije o tome šta je preduzeto u cilju rješavanja ovog problema, o čemu su blagovremeno obaviješteni, nakon čega su upućene pohvale Crnoj Gori.

U vezi sa Preporukom ECRI-ja kojom: „ECRI snažno preporučuje da crnogorske vlasti, nakon pune i otvorene konsultacije sa ljudima na koje se to odnosi, pronađu standardni smještaj na raznim mjestima u gradu ili zemlji za stanovnike Konika, pripadnike RAE populacije i da zatvore taj Kamp“, nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, Blanka Radošević- Marović je saopštila da je 28. jula 2011. godine Vlada Crne Gore usvojila Strategiju za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, a shodno Akcionom planu predviđeno je stambeno zbrinjavanje ovih lica kroz Regionalni stambeni program i IPA 2011. Kroz Nacionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjeđenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije, a smješteni su u neformalnim kolektivnim centrima. Istakla je da je ovim programom predviđena gradnja 97 stambenih jedinica, isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, gradnja 60 montažnih kuća i 90 smještajnih jedinica u Domu starih u Pljevljima. Ukupna vrijednost projekta je 27.696 miliona eura, a kontribucija države je 15%. Nacionalni stambeni projekat sprovodiće se u 13 crnogorskih opština (Berane, Andrijevica, Podgorica, Ulcinj, Nikšić, Budva, Rožaje, Plav, Herceg Novi, Bar, Danilovgrad, Tivat, Pljevlja) i značajno će doprinjeti zatvaranju Kampa Konik i ostalih kolektivnih centara za smještaj raseljenih i interno raseljenih lica.

Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru je naglasila da je Crna Gora korisnik projekta IPA 2011 „Identifikovanje trajnih rješenja za interno raseljena lica i stanovnike Kampa na Koniku“ čiji je cilj obezbjeđivanje trajnih i održivih rješenja za pripadnike RAE populacije i ostala interno raseljena lica koja žele da se integrišu u Crnoj Gori ili da iskoriste pravo na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla. Projekat sadrži komponente koje se odnose na izgradnju 90 stambenih jedinica i izgradnju višenamjenskog centra, socijalnu integraciju, tehničku pomoć i dobrovoljni povratak, a kroz Projekat Regionalnog stambenog programa biće obezbijeđena realizacija 42 stambene jedinice.

U vezi sa drugom Preporukom ECRI-ja kojom „ECRI preporučuje da vlasti ojačaju inicijalnu i kontinuiranu obuku policije, državnih tužilaca, advokata i sudija o pitanjima vezanim za ravnopravan tretman i nediskriminaciju, krivične odredbe koje su na snazi, a odnose se na rasizam i rasnu diskriminaciju i na to kako se prepoznaje rasistička motivacija krivičnog djela“, Blanka Radošević- Marović je saopštila da je jedan od prioriteta u reformi policije jačanje administrativnih kapaciteta na svim nivoima. Osnovna obuka na Policijskoj akademiji sadrži i obuke iz oblasti ljudskih prava, etike i rada policije u multietničkoj zajednici. Istakla je da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava godišnjim planom edukacije iz oblasti zabrane diskriminacije obuhvatilo brojna lica zaposlena u svim jedinicama Uprave policije, u cilju jačanja svijesti, senzibiliteta i osposobljavanja za postupanje u vezi sa slučajevima diskriminacije. Ministarstvo za ljudska i manjinska

prava je, uz pomoć Misije OEBS-a, realizovalo ciklus seminara koji sadrži pet pojedinačnih seminara i radionica, od opšteg pravnog okvira za zaštitu od diskriminacije do pojedinih oblika diskriminacije. Nakon pohađanja svih obuka i aktivnog učešća na seminarima i radionicama polaznici su dobili sertifikate. Istakla je da je Centar za obuku nosilaca pravosudnih funkcija realizovao 12 obuka. Podsjetila je da je pripremljen Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika kojim se kao otežavajuća okolnost za odmjerenje kazne cijeni činjenica ako je krivično djelo učinjeno iz razloga rasne diskriminacije.

Poslanica Snežana Jonica je postavila sledeća pitanja:

- Kako Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru ocjenjuje međusobnu saradnju državnih organa koji su, u skladu sa nadležnošću, zaduženi za realizaciju preporuka ECRI-ja?

- S obzirom da su realizovani treninzi, seminari i edukacije za sudije, tužioce, advokate, koliko advokata je pohađalo obuke, da li postoji mehanizam na osnovu kojeg se može utvrditi djelotvornost realizovanih obuka?

- Kako Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru tumači činjenicu da u ovom trenutku u Crnoj Gori 6500 lica boravi nezakonito iz razloga što je rok za podnošenje zahtjeva za regulisanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica utvrđen Zakonom o strancima istekao 31. decembra 2012.godine, a Predlog zakona kojim se rok produžava do 31. decembra 2013. godine je tek sad u skupštinskoj proceduri? Takođe, podsjetila je da je značajan broj tih lica koja nezakonito borave u Crnoj Gori upravo iz Kampa Konik, a država nije preduzela nikakve Zakonom utvrđene radnje u vezi sa njihovim nezakonitim boravkom u Crnoj Gori. Poslanica Jonica je podsjetila na protjerivanje sveštenika koji su vršili vjersku službu u Pljevljima zbog nezakonitog boravka u Crnoj Gori. Takođe je istakla da je Socijalistička narodna partija na Predlog zakona o strancima koji je trenutno u skupštinskoj proceduri podnijela amandman, jer su prema sadašnjoj verziji ostala definisana dva roka, 31. decembar 2012. i 31. decembar 2013. godine, zbog čega je potrebno precizirati normu. Smatra da treba opet uvesti normu, koja je promijenjena prethodnom izmjenom Zakona o strancima i utvrditi da je Mišljenje koje daje Agencija za nacionalnu bezbjednost neophodno obrazložiti. Podsjetila je da je ranije veliki broj mišljenja ANB-a pao na Upravnom sudu iz razloga što nije sadržao adekvatna obrazloženja, nakon čega je Vlada predložila, a Skupština usvojila izmjenu Zakona o strancima, kojom je utvrđeno da mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost ne treba da bude obrazloženo. Poslanica Snežana Jonica je saopštila da je za četiri lica iz Udruženja „Kosmet“ iz Sutomora odbijeno rješenje o regulisanju njihovog statusa u Crnoj Gori iz razloga što su dobili negativno mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost, a nakon njihovog obraćanja Agenciji, dobili su odgovor da o njima nijesu prikupljali nikakve podatke.

Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, Blanka Radošević-Marović je saopštila da ona koordinira i prikuplja informacije od nadležnih državnih organa o tome šta su preduzeli po pitanju ispunjavanja Preporuka ECRI-ja, a da državni organi, u dijelu svoje nadležnosti i ovlašćenja, preduzimaju konkretne aktivnosti, naglašavajući da je međusektorska saradnja u cilju rješavanja ovih pitanja neophodna. Podsjetila je na saradnju Ministarstva za ljudska i manjinska prava sa Ministarstvom prosvjete u realizaciji brojnih seminara i obuka i

istakla da se podrazumijeva da i druga ministrastva i državni organi generalno sarađuju, u mjeri neophodnoj za realizaciju zajedničkih ciljeva.

U vezi sa obukama, saopštila je da je, prema podacima Centra za obuku nosilaca pravosudnih funkcija, obuke pohađao i određeni broj advokata, iako u manjoj mjeri od ostalih nosilaca pravosudnih funkcija. Saopštila je da ne postoji precizan plan edukacija na godišnjem nivou za nosioce pravosudnih funkcija, ali da se njegova izrada planira u narednom periodu.

Značajni napori se ulažu i preduzimaju brojne aktivnosti kako bi se ispunila Preporuka ECRI-ja koja se odnosi na desegregaciju lica koja borave u Kampu Konik, a osim rješavanja njihovih stambenih pitanja, preduzimaju se mjere u obrazovanju, kako bi se djeca iz Kampa Konik uključila u sedam drugih osnovnih škola na teritoriji Podgorice. Istakla je da, prema podacima iz MUP-a, oko 16000 raseljenih i interno raseljenih lica boravi u Crnoj Gori, od čega je do kraja 2012. godine, 9500 lica podnijelo zahtjev za rješavanje statusa, a 5600 je riješeno, dok je do današnjeg dana riješeno ukupno 6300 zahtjeva. Značajne su i informativne kampanje putem kojih su raseljena i interno raseljena lica informisana o tome šta im je od dokumenata neophodno kako bi regulisali status u Crnoj Gori. Istakla je da su organizovane posjete zemljama porijekla kako bi se ovim licima pomoglo u pribavljanju potrebnih dokumenata, a prema podacima Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica do sada je organizovano 15 kolektivnih odlazaka za 547 interno raseljenih lica iz Kampa Konik I i II i Kampa u Beranama. Podsjećajući na navode ECRI-ja po kojima postoji rizik da određena lica u Crnoj Gori postanu apatridi, saopštila je da po Zakonu o crnogorskom državljanstvu lica koja nemaju državljanstvo druge države stiču crnogorsko državljanstvo ako ispune uslove propisane Zakonom, tako da navedeni rizik ne postoji.

Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je saopštio da pripadnici RAE populacije u Crnoj Gori generalno loše žive, ali da takvo stanje nije samo u Crnoj Gori, nego i brojnim drugim zemljama Evrope. Djeca pripadnici RAE populacije neredovno pohađaju školu, ogroman broj nema ni osnovno obrazovanje, jer ih roditelji isključuju kako bi se od malih nogu bavili prosjačenjem. Veoma je izražen i problem ranog stupanja u brak, što je uzrokovano tradicionalnim i kulturološkim karakteristikama ove populacije. Zbog toga, po ocjeni Perksa, Vlada Crne Gore treba da preduzme dodatne mjere za uklanjanje tradicionalnih i kulturoloških karakteristika prisutnih kod ove populacije, a neophodna je obuka policije radi uspostavljanja kontakata sa pripadnicima RAE populacije. Uspostavljenjem bližih kontakata između policije i pripadnika RAE populacije stanje se može značajno poboljšati, ocijenio je Perks, navodeći iskustvo iz Londona odakle potiče. Benjamin Perks je pozitivnim ocijenio što u Crnoj Gori nije bilo slučajeva rasne diskriminacije.

Mr Siniša Bjeković, član ECRI-ja iz Crne Gore je saopštio da je Izvještaj ECRI-ja o Crnoj Gori raznoliko strukturiran, jer je mandat ECRI-ja neograničen što je jedno od najvećih dostignuća ovog tijela Savjeta Evrope. Izvještaj ECRI-ja sadrži čitav spektar preporuka i mjera koje treba preduzeti u upravno-pravnoj, građansko-pravnoj i krivično-pravnoj oblasti. Saopštio je da je Crna Gora ratifikovala značajan broj međunarodnih dokumenata, a donijeli čitav niz zakona kojima je regulisala oblast ljudskih prava. Po ocjeni mr Siniše Bjekovića, Crna Gora će tekućom reformom pojedinih zakona, prvenstveno Zakona o zabrani diskriminacije kojim će biti ustanovljen i standard rasne diskriminacije u skladu

Preporukom ECRI-ja broj 7, učiniti značajne korake na ispunjavanju preporuka ECRI-ja. Značajno je i djelovanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, a koordinacija svih državnih organa je neophodna. Obuke treba da budu kontinuirane za sve nosioce pravosudnih funkcija, kao i za policiju, a potrebna je i specijalizacija u ovoj oblasti, kao i kvalitetnija implementacija usvojenog zakonodavstva. Kada je riječ o Kampu Konik, osim dislokacije Kampa, po mišljenju mr Siniše Bjekovića, veoma je važno da se pripadnicima RAE populacije obezbijede elementarni uslovi za život u gradu i ostalim mjestima gdje budu živjeli. Obrazovanje pripadnika RAE populacije je veoma važno i ocijenio je da ciljna grupa treba da budu roditelji djece pripadnika RAE populacije, kako bi se kod njih formirala svijest o tome da su njihova djeca u obavezi da pohađaju škole, čime bi se vremenom i poboljšao položaj cjelokupne populacije. Bjeković je istakao da bez pomoći međunarodnih organizacija i država regiona Crna Gora ne može riješiti ova pitanja.

Saopštio je da se ECRI osim što daje preporuke u cilju rješavanja problema, i sam vrlo često uključuje u njihovo rješavanje i najavio da će se 1. oktobra 2013. godine održati Okrugli sto na temu "Sudska implementacija međunarodnih standarda u oblasti diskriminacije", što će biti dobra prilika za dodatnu edukaciju sudija, tužilaca i ostalih zaposlenih u pravosuđu o implementaciji međunarodnih standarda u našoj praksi. Zahvalio je Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore koji je izašao u susret i prihvatio da bude jedan od organizatora predstojećeg okruglog stola, a ostale učesnike sjednice je pozvao da daju predloge i sugestije u cilju što kvalitetnije organizacije najavljenog okruglog stola.

Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je istakao da institucija Zaštitnika, prilikom izrade godišnjeg izvještaja o radu, između ostalog, polazi i od ocjena i preporuka datih u izvještajima međunarodnih organizacija. Ocijenio je pozitivnim ono što je Crna Gora realizovala u cilju unapređenja položaja pripadnika RAE populacije, navodeći da novac nije uvijek presudan, već je bitna i volja države i svih građana da vode računa o ovoj populaciji. Smatra ohrabrujućim podatak o broju romske djece upisane u škole, ali je neophodno kontinuirano raditi na promjeni svijesti i navika koje postoje kod ove populacije. Složio se sa ocjenama da Crna Gora, s obzirom na ekonomsku situaciju, ne može samostalno riješiti problem raseljenih i interno raseljenih lica, već je neophodna bolja saradnja sa zemljama porijekla ovih lica, kao i pomoć međunarodne zajednice. Takođe, istakao je da Kosovo kao zemlja porijekla ovih lica do sada nije ulagala dovoljno napora i volje da riješi status ovih lica.

Ocijenio je da je pored obuka koje se realizuju u narednom periodu, potrebno raditi na promjeni pristupa u primjeni prava i u većem stepenu voditi računa o sudskoj praksi. Istakao je da ga raduje novina u Krivičnom zakoniku, ali ocijenio da ni do sada nije postojala smetnja da se ukoliko je djelo učinjeno iz razloga rasne diskriminacije, prilikom utvrđivanja kazne, to uzme kao otežavajuća okolnost. Pozitivnim je ocijenio činjenicu da je Vlada Crne Gore pristupila izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, ocjenjujući da su i važeći Zakoni bili dobri i nijesu bili smetnja državnim organima i instituciji kojoj je na čelu da više i bolje radi. Istakao je da je veoma važno da svi u Crnoj Gori shvate da sve što država radi radi za bolji život građana, a ne zbog zahtjeva Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija.

Dejan Obradović iz UNHCR-a je saopštio da će se u Kampu Konik sprovesti projekti socijalne inkluzije koji su značajni za uključivanje RAE populacije u crnogorsko društvo, za šta je potreban duži vremenski period, ali i koordinacija svih subjekata kako bi projekti bili održivi. Pristup pravima u oblasti obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja za lica koja borave u Kampu Konik takođe je veoma važan. Smatra da dodatno treba pojednostaviti procedure za pribavljanje neophodnih dokumenata i naglasio je da su ova lica lošeg materijalnog stanja, pa često nijesu u mogućnosti da obezbijede finansijska sredstva potrebna za njihovo pribavljanje. Osvrnuo se i na problem azilanata, navodeći da je u 2011. godini u Crnoj Gori bilo 235 azilanata, dok ih je u 2012. godini bilo 1531, tako da i tome treba posvetiti posebnu pažnju. Takođe, podsjetio je da prema podacima sa popisa stanovništva iz 2011. godine, oko 200 ljudi u Crnoj Gori je saopštilo da ne posjeduje državljanstvo i istakao da MUP treba preduzeti aktivnosti na utvrđivanju identiteta tih lica.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je istakao da za rješavanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, osim dobre volje, treba puno sredstava, kao i da je neophodno veće uključivanje zemalja porijekla ovih lica u cilju rješavanja njihovih problema i pomoć, prije svega finansijska, od strane međunarodnih organizacija. Crna Gora je do sada učinila mnogo, ali je neophodno nastaviti aktivnosti i uspostaviti saradnju sa drugim državama kako bi se ova problematika trajno riješila.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru može dostaviti Odboru detaljnije podatke koje je prikupila od nadležnih državnih organa u vezi sa predmetnom temom, a koje zbog vremenskog ograničenja nije bila u mogućnosti da saopšti, što je Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru prihvatila.

Nakon održanog Kontrolnog saslušanja, Odbor je odlučio da sačini Izvještaj sa predlogom zaključka o Kontrolnom saslušanju koji će u skladu sa članom 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, podnijeti Skupštini Crne Gore.

Sjednica je završena u 12 sati i 30 minuta.

NAPOMENA I: Sastavni dio Zapisnika sa ove sjednice su podaci u Prilogu, koje je u funkciji održanog Kontrolnog saslušanja prikupila nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, Blanka Radošević- Marović, a koji zbog ograničenja trajanja kontrolnog saslušanja nijesu saopšteni na samoj sjednici.

PRILOG: Podaci iz Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva prosvjete i Ministarstva za ljudska i manjinska prava koje je u funkciji održanog Kontrolnog saslušanja prikupila nacionalni koordinator ECRI-aj za Crnu Goru, Blanka Radošević- Marović

Crna Gora

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Sektor za upravne unutrašnje poslova

Odsjek za strance, migracije, vize i readmisiju

03/4 Broj:

Podgorica, 13.05.2013. godine

PREDMET: Izvještaj ECRI-ja o Crnoj Gori – komentari o ostvarenosti preporuka

Povodom Vašeg akta, kojim ste tražili dostavljanje komentara o ostvarenosti ECRI-jevih preporuka, Sektor za upravne unutrašnje poslove Ministarstva unutrašnjih poslova ističe sljedeće:

Strane 12 i 13 Izvještaja, oblast „državljanstvo“, paragrafi br. 10 i 11

Navodi iznijeti u navedenim paragrafima ne odgovaraju realnom stanju stvari. Naime, konstatacija da Zakon o državljanstvu iz 2008. godine ne dozvoljava sticanje crnogorskog državljanstva ukoliko se lice koje je podnijelo zahtjev za državljanstvo ne odrekne državljanstva druge države, nije u potpunosti ispravna. Lice koje je u braku sa crnogorskim državljaninom najmanje tri godine i koje u Crnoj Gori zakonito i neprekidno boravi najmanje pet godina može steći crnogorsko državljanstvo bez obaveze odricanja od državljanstva koje posjeduje. Takođe, izmjenama i dopunama Zakona o crnogorskom državljanstvu iz septembra 2011. godine, omogućeno je državljanima bivših jugoslovenskih republika koji su imali prijavljeno prebivalište u Crnoj Gori najmanje dvije godine prije 3. juna 2006. godine (datum sticanja nezavisnosti) i koji imaju važeću ličnu kartu, da steknu crnogorsko državljanstvo bez obaveze odricanja od državljanstva koje posjeduju.

Dalje, konstatacija da za raseljena lica, period od deset godina koji je potreban za sticanje crnogorskog državljanstva, počinje da teče od momenta dobijanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem, odnosi se isključivo na ona raseljena lica koja su, tokom svog boravka u Crnoj Gori, pribavila putna i identifikaciona dokumenta države porijekla, čime su se stavila pod njihovu pravnu zaštitu.

Status raseljenog lica iz bivših jugoslovenskih republika koje nije pribavilo putna i identifikaciona dokumenta države porijekla smatra se zakonitim i neprekidnim boravkom, neophodnim za sticanje državljanstva, shodno Odluci o kriterijumima za utvrđivanje uslova za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom („Službeni list CG“, br. 47/08, 80/08 i

30/10), tako da se vrijeme ovih lica (koja nijesu pribavila putna i identifikaciona dokumenta države porijekla), od momenta priznavanja statusa raseljenog lica, priznaje kao neprekidni boravak potreban za sticanje crnogorskog državljanstva).

Tome u prilog govore i statistički podaci: ***Do sada su 962 raseljena lica primljena u državljanstvo Crne Gore, izdate su 122 garancije raseljenim licima da će steći crnogorsko državljanstvo u koliko donesu otpust iz državljanstva države čije državljanstvo posjeduju. U postupku rješavanja se nalazi 120 zahtjeva, koji će biti riješeni u zakonom predviđenom roku.***

Strane 24, 25, 26 i 27 Izvještaja, oblast „raseljena i interno raseljena lica“, paragrafi br. 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92 i 93

U pogledu navoda i preporuka iznijetih u navedenim paragrafima, treba istaći sljedeće:

Trajno rješavanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Crnoj Gori omogućeno je priznavanjem prava na stalno nastanjenje ili privremeni boravak, kroz donošenje Zakona o dopunama Zakona o strancima („Sl. list CG“, broj 72/09), koji je stupio na snagu 7. novembra 2009. godine, čime su stvoreni svi neophodni uslovi za rješavanje statusa ovih lica.

Ova lica, shodno zakonskim odredbama, za razliku od ostalih stranaca u Crnoj Gori, pod privilegovanim uslovima ostvaruju pravo na stalno nastanjenje u Crnoj Gori. Privilegovan položaj ovih lica se ogleda u tome, što su za razliku od ostalih stranaca, oslobođeni obaveze pružanja dokaza o obezbijeđenim sredstvima za izdržavanje, obezbijeđenom smještaju i zdravstvenom osiguranju, a što je zakonska obaveza za sve ostale strance kada apliciraju za odobravanje stalnog nastanjenja. Ova lica su dužna da pribave samo šest dokumenata, i to: kopiju važeće putne isprave; potvrdu Kancelarije za azil da se nalaze na evidenciji raseljenih lica, odnosno potvrdu Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica da se nalaze na evidenciji interno raseljenih lica; kopiju legitimacije raseljenog, odnosno interno raseljenog lica; izvod iz matične knjige rođenih; uvjerenje o državljanstvu i dokaz da se protiv tog lica ne vodi krivični postupak u Crnoj Gori.

Status stranca sa stalnim nastanjenjem obezbjeđuje širok spektar prava, kao što su pravo na rad i zapošljavanje, obrazovanje, stručno usavršavanje, priznavanje diploma i sertifikata, socijalnu pomoć, zdravstveno i penzijsko osiguranje, poreske olakšice, pristup tržištu rada i usluga, slobodu udruživanja, povezivanja i članstva u organizacijama koje zastupaju interese radnika ili poslodavaca. Raseljenim i interno raseljenim licima koja nemaju važeću putnu ispravu potrebnu za ostvarivanje prava na stalno nastanjenje, omogućeno je dobijanje privremenog boravka do obezbjeđivanja važeće putne isprave, a najduže tri godine od dana odobravanja tog boravka.

U pogledu navoda u Izvještaju ECRI-ja da su procedure za regulisanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica „komplikovane, treba napomenuti da obezbjeđivanje navedenih dokumenata ne predstavlja komplikovanu proceduru, već su to opšte prihvaćeni međunarodni standardi koji se odnose na pitanje odobravanja stalnog nastanjenja strancima, posebno u tome što svaka država mora biti sigurna u identitet stranca kome odobrava stalno nastanjenje kako ne bi došlo do zamjene identiteta, kao i u tome što činjenica osuđivanja stranca za krivično djelo predstavlja prepreku za ostvarivanje stalnog nastanjenja u bilo kojoj državi. Zakonom o strancima propisano da se stalno

nastanjenje neće odobriti strancu koji je u Crnoj Gori osuđen za krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti ili se za takvo djelo vodi krivični postupak. Klasifikacija krivičnih djela propisana je Krivičnim zakonikom Crne Gore, tako da se implementacijom Zakona o strancima ne može vršiti kvalifikovanje težine krivičnih djela.

Imajući u vidu činjenicu da značajan broj raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Crnoj Gori još uvijek nije podnio zahtjev za odobravanje stalnog nastanjenja ili privremenog boravka, a polazeći od strateškog opredjeljenja Vlade Crne Gore da se ovo pitanje riješi na trajan i održiv način, **Vlada je utvrdila Predlog Zakona o dopuni Zakona o strancima cilju omogućavanja raseljenim i interno raseljenim licima da zahtjev za odobravanje stalnog nastanjenja ili privremenog boravka mogu podnijeti do 31. decembra 2013. godine, i koji se trenutno nalazi u skupštinskoj proceduri.**

Statistički pokazatelji govore da je od ukupnog broja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, koji iznosi oko 16.000, zahtjeve za odobravanje stalnog nastanjenja ili privremenog boravka, do kraja 2012. godine, podnijelo oko 9.500 ovih lica (od čega je do kraja 2012. godine, bilo riješeno oko 5.600 zahtjeva), što je predstavljalo oko 60% od njihovog ukupnog broja. **Do današnjeg dana, riješeno je oko 6.300 zahtjeva.**

Takođe, treba istaći veoma bitnu činjenicu da Vlada Crne Gore kontinuirano sprovodi aktivnosti u pogledu obezbjeđivanja pomoći raseljenim i interno raseljenim licima u pribavljanju dokumenata potrebnih za regulisanje statusa u Crnoj Gori. U okviru procesa tzv.«Sarajevske inicijative», Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne koordinira radom Regionalne tehničke radne grupe za pojednostavljivanje procedura pribavljanja dokumentacije. Do sada, Ministarstvo unutrašnjih poslova je bilo organizator pet sastanaka Regionalne radne grupe i može se konstatovati da je ista ostvarila značajne rezultate u svom radu. Prije svega, animirala je nadležne organe država iz kojih dolaze raseljena i interno raseljena lica da aktivnije pristupe rješavanju određenih problema ovih lica, i uspjela da otkloni nedoumice ili eventualne prepreke u pogledu pribavljanja dokumenata, upisa i naknadnog upisa u registre rođenih i državljana i utvrđivanja državljanstva ovih lica, jer su stvoreni pravni mehanizmi za regulisanje njihovog statusa, kako u državama porijekla, tako i u samoj Crnoj Gori. Predstavnici država članica ove radne grupe, kao i predstavnici međunarodne zajednice su zajednički konstatovali da je dosadašnji rad Regionalne radne grupe bio veoma uspješan, kao i da su aktivnosti koje je Radna grupa inicirala i preduzela na regionalnom planu dovele do mjerljivih rezultata, te da bi način rada i zalaganje ove grupe mogli biti dobar primjer nekim drugim postojećim regionalnim inicijativama.

Informativna kampanja o potrebi i obavezi apliciranja za status stranca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori za raseljena i interno raseljena lica se sprovodi u kontinutietu. Kampanje su održane u gotovo svim crnogorskim opštinama. Sa informativnom kampanjom će se nastaviti i u narednom periodu. Licima koja se direktno obrate ili u toku informativnih kampanja, a nalaze se u riziku od apatridije, daju se informacije o mogućnostima i načinu rješavanja tog problema kod nadležnih službi i u mjestima porijekla. U direktnoj službenoj komunikaciji kao i u toku informativne kampanje, sa licima koja nisu registrovana u matičnoj ili knjizi državljana (oni ili članovi njihovih porodica) skreće se pažnja i daju se informacije o nužnosti i načinu rješavanja tog problema i upućuju se na odgovarajuće nadležne službe. Takođe, nadležni

organi kontinuirano sprovode mjere na identifikaciji ovakvih lica kojima je potrebna pomoć u obezbjeđivanju dokumentacije iz države porijekla (pasoš, izvod iz matične knjige rođenih, uvjerenje o državljanstvu) i plaćanja administrativnih taksi za izdavanje ovih dokumenata, i tom cilju, organizuje kolektivne odlaske za Srbiju i Kosovo. **Do sada je organizovano 14 kolektivnih odlazaka koji su obuhvatili 547 interno raseljenih lica iz naselja kamp Konik u Podgorici i Riversajd u Beranama.** U planu su novi kolektivni odlasci za Kosovo i Srbiju.

U pogledu navoda iz Izvještaja ECRI-ja da postoje lica koja su u riziku da postanu apatridi, treba istaći da apatridnost znači situaciju u kojoj se neko lice ne smatra državljaninom bilo koje države u skladu sa njenim unutrašnjim zakonodavstvom. Takođe, međunarodne konvencije iz ove oblasti propisuju da države potpisnice neće lišiti neko lice svoga državljanstva ako bi to lice ostalo bez državljanstva. Zakon o crnogorskom državljanstvu obezbjeđuje da lica koja nemaju državljanstvo druge države crnogorsko državljanstvo steknu prijemom, ukoliko ispunjavaju ostale uslove propisane zakonom. Zakonom o potvrđivanju Evropske konvencije o državljanstvu («Sl. list Crne Gore – Međunarodni ugovori», broj 2/10) i Zakonom o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope o izbjegavanju apatridnosti u vezi sa sukcesijom država («Sl. list Crne Gore – Međunarodni ugovori», broj 2/10), Crna Gora je ispunila obaveze u dijelu prihvatanja međunarodnih standarda u vezi regulisanja oblasti državljanstva i apatridnosti, odnosno lica bez državljanstva

Takođe, treba istaći da su članovi Regionalne tehničke radne grupe za pojednostavljivanje procedura pribavljanja dokumentacije (Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstvo za civilne poslove Bosne i Hercegovine) istakli stav da dijete rođeno u Crnoj Gori, čiji je jedan od roditelja državljanin neke od ove tri države, može dobiti državljanstvo te države, tako da je apsolutno isključena mogućnost da takva lica postanu apatridi.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je pripremilo Predlog zakona o potvrđivanju Konvencije o smanjenju apatridije iz 1961. godine, koji se trenutno nalazi u proceduri pribavljanja mišljenja drugih nadležnih organa, nakon čega će biti upućen Vladi Crne Gore na razmatranje i utvrđivanje Predloga zakona.

Strana 28 Izvještaja, oblast „Romi, Aškali i Egipćani (RAE)“, paragrafi br. 102, 103, 104 i 105

U pogledu daljih navoda i preporuka ECRI-ja koji se odnose na status raseljenih lica, naročito Romske populacije, treba istaći sljedeće:

Još jedan primjer posvećenosti Vlade Crne Gore u cilju regulisanja pitanja upisa u odgovarajuće registre, i time izdavanja odgovarajućih izvoda iz registra (rođenih, državljana i dr), posebno pripadnika RAE populacije, predstavlja zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosova o naknadnom upisu interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori u osnovne registre i registar državljana Republike Kosova, koji je potpisan u junu 2011. godine.

Navedenim sporazumom, nadležni organi Republike Kosova preuzeli su obavezu da:

Izvrše naknadni upis u matični registar rođenih interno raseljena lica koja su sada u Crnoj Gori, a koja su rođena na Kosovu;

Izvrše naknadni upis u matični registar vjenčanih za interno raseljena lica koja su sada u Crnoj Gori, a koja su sklopila brak na Kosovu;

Izvrše naknadni upis u evidencije državljana Republike Kosova za interno raseljena lica koja su sada u Crnoj Gori, a koja su državljani Republike Kosova;

Za djecu interno raseljenih lica koja su rođena u Crnoj Gori a čiji su roditelji upisani ili će biti upisani u evidencije državljana Republike Kosova, izvrše naknadni upis u evidencije državljana Republike Kosova.

U toku 2011. godine, Vlada Crne Gore i sistem UN agencija, sproveli su istraživanje o pravnom položaju lica koja žive u oblasti Konik kampa. Istraživanje je obuhvatilo sljedeća naselja:

Konik kamp 1 – 1,105 lica;

Konik kamp 2 – 278 lica;

Njemačka kuća – 133 lica;

Vrela Ribnicka – 408 lica;

Naselje Pijesak – 1,047 lica;

Privatni smještaj – 671 lica.

Rezultati istraživanja su bili zasnovani na usmenim izjavama lica obuhvaćenih ovim istraživanjem.

Od ukupnog broja lica obuhvaćenih istraživanjem (3.642), ustanovljeno je da 15% lica (542) nijesu upisana u matični registar rođenih ili registar državljana. Najveći broj ovih lica je rođen na području Kosova (324 lica) i Crne Gore (164 lica). Od ova 542 lica, 508 lica (94%) su raseljena i interno raseljena lica, a 34 lica (6%) su pripadnici lokalnog stanovništva, s tim što su 285 lica (52%) bila lica starosti ispod 18 godina.

Regionalna tehnička radna grupa za pojednostavljivanje procedura pribavljanja dokumentacije će nastaviti sa radom. Takođe, Zavod za zbrinjavanje izbjeglica će nastaviti sa identifikacijom najugroženijih lica kojima je potrebna pomoć u obezbjeđivanju dokumentacije iz države porijekla i plaćanja administrativnih taksi za izdavanje ovih dokumenata, kao i sa organizovanjem kolektivnih odlazaka za Srbiju i Kosovo.

U okviru ciklusa Opšteg periodičnog pregleda stanja ljudskih prava u državama članicama Ujedinjenih nacija (UPR), Ministarstvo pravde je iskazalo spremnost da, u cilju unapređenja rješavanja pitanja naknadnog upisa u matični registar rođenih lica rođenih u Crnoj Gori van zdravstvenih ustanova, radi na izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku.

Strane 29 i 30 Izvještaja, oblast „Izbjegljice i tražioci azila“, paragrafi br. 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118 i 119

U pogledu navoda i preporuka iznijetih u navedenim paragrafima, treba istaći sljedeće:

Ustav Crne Gore zabranjuje svaku neposrednu ili posrednu diskriminaciju, po bilo kom osnovu (član 8). Takođe, Ustav Crne Gore propisuje da stranac koji osnovano strahuje od progona zbog svoje rase, jezika, vjere ili pripadnosti nekoj naciji ili grupi ili zbog političkih uvjerenja može da traži azil u Crnoj Gori (član44). Ustav Crne Gore propisuje da

potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva (član 9). Odluka o proglašenju nevezisnosti Republike Crne Gore propisuje da će Republika Crna Gora primjenjivati preuzete međunarodne ugovore i sporazume kojima je pristupila državna zajednica Srbija i Crna Gora, a koji se odnose na Crnu Goru, a koji su u saglasnosti sa njenim pravnim poretkom.

Zakon o azilu sadrži izjavu da Konvencija o statusu izbjeglica i Protokol predstavlja osnov pravnog sistema za upravljanje zaštitom izbjeglica, dopunjen dokumentima o ljudskim pravima.

U članu 29 Zakona o azilu propisana su prava lica koja traže azil. Zbrinjavanje lica iz sistema azila obuhvata pomoć u ostvarivanju prava na: smještaj, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, socijalnu zaštitu, rad, pravnu pomoć, slobodu vjeroispovijesti, pristup humanitarnim i nevladinim organizacijama, humanitarnu pomoć, spajanje porodice, uključivanje u društvo i drugih prava propisanih ovim, a organ nadležan za zbrinjavanje ovih lica je Zavod za zbrinjavanje izbjeglica. I pored nedostajućih podzakonskih akata za implementaciju Zakona o azilu, lica iz sistema azila imaju pristup pravima propisanim ovim zakonom.

Donošenje nedostajućih podzakonskih akata planirano je do kraja tekuće godine.

Postupak po žalbama izjavljenim na odluke prvostepenog organa, vodi Državna komisija za rješavanje po žalbama za azil koja je obrazovana odlukom Vlade Crne Gore prvog novembra 2007. godine. Ista je obrazovana u skladu sa Preporukom Komiteta ministara Savjete Evrope 98/13 o pravu odbijenih aplikanta za azil na efikasan pravni lijek protiv odluke o protjerivanju i Rezolucijom EU o minimalnim garancijama za proceduru azila (iz1995.g.), da žalba na odluku mora biti razmatrana od strane organa različitog od onoga koji je odlučivao u prvom stepenu i da je efikasan pravni lijek onaj koji pruža sudska vlast ili ako je to kvazisudska ili upravna vlast njeni članovi moraju biti nepristrasni i nezavisni. Međunarodni standardi ne zahtijevaju da žalbena instanca bude sud, već to može biti i različita nesudska vlast, ali je bitno da se obezbijedi:

1. nezavisnost od tijela koje je nadležno za prekršaje i krivična djela;
2. da je moguće pred njim predstaviti suštinu argumenata žalioaca;
3. da ima mogućnost izdavanja obavezujuće odluke;
4. da podnosilac žalbe ima mogućnost da efektivno učestvuje u postupku.

Takođe, svako lice čija je žalba odbijena od strane drugostepenog organa - Državne komisije za rješavanje po žalbama za azil ima pravo na podnošenje ustavne žalbe protiv ove odluke, Ustavnom sudu Crne Gore. Ovo pravo je u dosadašnjoj praksi iskoristilo jedno lice.

Stavljanje Centra za smještaj tražilaca azila u funkciju je planirano za kraj tekuće godine. Do stavljanja u funkciju Centra za azilante, koriste se alternativni objekti za smještaj lica koja traže azil. U navedenu svrhu koriste se hotelski kapaciteti i privatni smještaj (zakupljeni privatni objekti). Praktikuje se kolektivni vid smještaja, gdje je više lica

smješteno u istu prostoriju. Posebne prostorije obezbjeđuju se za žene, porodice, djecu bez pratnje, hendikepirane i djelimično bolesne osobe.

Član 29 Zakona o azilu propisuje prava lica koja traže azil, između ostalih, pravo na rad u okviru Centra ili drugog objekta za kolektivni smještaj. Podsjećamo da evropski standard u ovoj oblasti glasi da ukoliko se po zahtjevu za dobijanje azila ne donese konačna odluka u roku od godinu dana, ovom licu se mora obezbijediti pravo na rad. Rokovi za donošenje odluka, u crnogorskom Zakonu o azilu, ne prelaze 5 mjeseci (prvostepeni postupak tri mjeseca i drugostepeni dva mjeseca). Novi Zakon o azilu je planiran za 2015/2016. godinu, tako da će ovo pravo biti u skladu sa evropskim standardima i praksama.

Od početka implementacije Zakona o azilu do 10. maja 2013. godine u Crnoj Gori **je podnijeto 2.418 zahtjeva za dobijanje azila, od kojih je 1.225 zahtjeva odbijeno kao očigledno neosnovano, odobreno je 7 zaštita (2 statusa izbjeglice i 5 dodatnih zaštita,** od kojih su u međuvremenu 2 zaštite ukinute, jer su ova lica trajno napustila Crnu Goru), **892 zaključka o obustavi postupka, 190 zaključaka o odbacivanju i 104 zahtjeva su u postupku odlučivanja.** Iako je postojeći Zakon o azilu u velikoj mjeri usaglašen sa pravnom tekovinom EU, novi Zakon o azilu će biti u potpunosti usaglašen.

Službenici Kancelarije za azil su prošli niz obuka, između ostalog, organizovane kroz AENEAS projekte i TAIEX podršku, pod nazivima «Snažne institucije i jedinstveni pristup upravljanju oblastima azila, migracija i viza na Zapadnom Balkanu», zatim «Politika azila u Evropi», «Utvrdjivanje identiteta tražilaca azila», koji su finansirane od strane Komisije Evropske Unije, u organizaciji Švedskog zavoda za migracije, Danske službe za imigracije, Norveške uprave za imigraciju i dr., a imale su za cilj jačanje institucija za upravljanje u oblasti azila, migracija i viza. Konkretno za oblast azila, poseban osvrt je bio na tehnike intervjuisanja, utvrđivanja autentičnosti dokumenata, otkrivanja falsifikovanih dokumenata, način rada na prikupljanju podataka o zemljama porijekla u sistemu Danske, zaštita lica sa posebnim potrebama i zaštita ličnih podataka tražilaca azila.

UNHCR je, takođe, organizovao obuku službenika Kancelarije za azil kroz seminare, predavanja i studijske posjete. Obuke su bile usmjerene na evropske standarde u postupku prijema zahtjeva za dobijanje azila, vođenje postupka i tretmana tražilaca azila, Kovenciju i Protokol o statusu izbjeglica... Na jednom od seminara iskreirane su dvije brošure i to: «Informacije za tražioce azila u Crnoj Gori» i «Azil u Crnoj Gori». Prva brošura namijenjena je tražiocima azila, dok je druga namijenjena službenicima zaposlenim u državnim organima i organima lokalne samouprave i ima za cilj upoznavanje ovih službenika sa crnogorskim sistemom azila, koje su i distribuirane ciljnim grupama.

Podaci iz Ministarstva prosvjete Obrazovanje

36. segregacija

Od školske 2008/09 godine Ministarstvo prosvjete i sporta u saradnji sa Crvenim Krstom Crne Gore realizuje desegregisano obrazovanje RE dece iz kampa Konik na način da se ona školuju u gradskim školama. Ministarstvo obezbjeđuje besplatne udžbenike i prevoz do ovih škola.

Školske 2012/13. godine nastavljen je projekat desegregacije za 116 romskih i egipćanskih učenika iz Kampa Konik i njihov upis u gradske škole u Podgorici. Ministarstvo prosvete i sporta je JU OŠ »Božidar Vuković Podgoričanin« opredijelilo dva školska minibusa. Minibusevi pokrivaju vožnju do škole i nazad do kuće sve dece koja su uključena u gradske škole. Dakle, Ministarstvo organizuje i finansira troškove prevoza sve učenike iz Kampa Konik koji se školuju u gradskim školama u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava kroz Projekat „Podrška za besplatan prevoz za učenike RE populacije u gradske osnovne škole školske 2012/2013. godine“.

Takođe, kroz Projekat „Program pomoći za integraciju i povratak RE i drugih I/RL-a koji žive u naselju Konik“, koji se finansira sredstvima Evropske unije (IPA 2011), uz podršku Vlade Crne Gore. Romski obrazovni fond (REF) realizuju se aktivnosti u dijelu obrazovanja i vaspitanja dece iz Kampa Konik. Značajne mjere su orijentisane na postupno zatvaranje Područnog odjeljenja. Za početak je planirano da se osigura moratorijum na dalji upis u I razred. Dakle, od septembra školske 2013/14. godine više se ne vrši upis u I razred Područnog odjeljenja, već njihovo apsolutno upisivanje i integracija u gradske škole. S tim u vezi, u ovom trenutku se formiraju spiskovi učenika (prvaka) koji će se s početkom nove školske godine uključiti u sedam gradskih škola, dakle, tri nove škole koje su odabrane u prethodnom periodu (mart i april mjesec na osnovu blizine i kapaciteta škole). Slijede aktivnosti na formiranju odjeljenja u ovim školama, organizovanje prevoza učenika do ovih škola, nabavka udžbenika.

Realizuje se Studentski volonterizam u saradnji: Pedagoški centar Crne Gore i Univerzitet Crne Gore – Filozofski Fakultet Nikšić. Lista drugih organizacija koje učestvuju: Koalicija NVO „Romski krug“, škole „Božidar Vuković Podgoričanin“, „21. maj“, „Savo Pejanović“ Direktni korisnici projekta su romska deca iz ove i gradskih škola u kojima se sprovodi disperzija.

37. odustajanje od školovanja

Realizovan projekat »Podrška punom procesu socijalne inkluzije» koji je podržan kroz program IPA 2010. Opšti cilj projekta je da se kroz usluge socijalnog staranja i kroz sistem obrazovanja omogući uključivanje ranjivih, socijalno

isključenih grupa. U okviru potkomponente razvijen mehanizam detekcije i *case management* (vođenja slučaja). Ove aktivnosti su se odvijale u osam pilot škola (četiri u Podgorici, dvije u Nikšiću, i po jedna u Tivtu i Beranama).

38. djece RE populacije u predškolskim ustanovama

Školske 2012/13. godine 193 dječaka i djevojčica upisno u predškolske ustanove, što je duplo više u odnosu na prethodnu godinu.

U skladu sa planovima u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja je realizovana aktivnost pripremnih vrtića za decu RE populacije tokom posljednje dvije sedmice juna mjeseca 2012. U Nikšiću i Podgorici 161 dijete je uključeno u pripreme vrtića. Sva deca su upisana u prvi razred osnovne škole. Finalizovan je Priručnik za buduće pripreme vrtića i usvojen Nastavni plan i program za pripreme vrtića.

U vrtiću "Đina Vrbica" u objektu u naselju Konik, osim redovnih, sprovode se socio-edukativne aktivnosti za dodatnu grupu oko 60-oro dece sa Kampa Konik: "Urgentna podrška ranom razvoju RE dece". Takođe, za oko 160 djece uzrasta od 3- 6 godina Crveni krst Crne Gore u okviru projekata koji su finansirani od strane Italijanskog i Danskog Crvenog krsta, i ove godine realizuje nastavu "otvorenih dječijih igraonica" za djecu predškolskog uzrasta RE populacije u Kampovima Konik. Nastava je organizovana od strane profesionalnih vaspitača, uz pomoć romskih asistenata, koji pomažu djeci da prevaziđu teškoće sa kojima se redovno susrijeću, ali i jezičke barijere).

40. besplatne knjige i materijal

U školskoj 2012/13. godini obezbijeđeno je 903 kompleta udžbenika za učenike I, II i III razreda osnovne škole u svim školama u Crnoj Gori u Projektu obezbjeđivanja besplatnih udžbenika Ministarstva za manjine i ljudska prava i Ministarstva prosvjete.

41. romski asistenti

Kroz projekat »Podrška punom procesu socijalne inkluzije» podržan kroz programe IPA 2010 realizovana aktivnost definisanje i operacionalizovanje postupka angažovanja RE asistenata: finansiranje; selekcionim kriterijumima i postupak; opis posla.

43. broj djece, Stipendije

Iz godine u godinu postoji pozitivan trend obuhvata predškolskim i osnovnim obrazovanjem i vaspitanjem RE djece (u školskoj 2001/02. godini bilo je obuhvaćeno 536 dece; 2002/03-626; 2003/04-1006; 2004/05-1169; 2005/06-1195; školske 2010/11 godine-1582, 2011/12-1593, a školske 2012/13-1853 učenika).

Za upisane učenike srednjih škola koji dolaze iz ove populacije, Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja obezbjeđuje besplatne udžbenike. Takođe, obezbjeđuje se stipendiranje srednjoškolaca/ki. U školskoj 2012/2013 broj upisanih srednjoškolaca je 68. Takođe, u 7 slučajeva je Ministarstvo preporučilo srednjim školama da zainteresovanim Romima i Egipćanima odobre besplatno vanredno polaganje razreda: (Srednja stručna škola »Spasoje Raspopović«, Srednja stručna škola »Ivan Uskoković«, Srednja građevinsko geodetska škola »Marko Radević«, Srednja stručna škola »Sergije Stanić« Podgorica, Prva stručna srednja škola, Nikšić.

Na Univerzitetu Crne Gore ukupno studira 10 romskih studenata: Filozofski fakultet u Nikšiću - odsjek psihologija; Pravni fakultet; Fakultet političkih nauka - smjerovi: međunarodni odnosi, kriminalistika, bezbjednost, žurnalistika, specijalističke studije socijalna politika i socijalni rad; Ekonomski fakultet - specijalističke studije ekonomski međunarodni odnosi.

Podaci iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava

Statistički podaci

Poslednji Popis stanovništva, domaćinstava i stanova sproveden je u periodu od 01. do 15. aprila 2011. godine. Prema rezultatima ovog Popisa u Crnoj Gori ima 620.029 stanovnika, od čega su 50,61% ili 313.793 žene, a 49,39% ili 306.236 muškarci. Najveći broj stanovnika ima Podgorica (185.937), što predstavlja 30% ukupnog stanovništva Crne Gore, a zatim slijede Nikšić i Bijelo Polje. U ove tri opštine skoncentrisano je oko 50% ukupnog stanovništva. Opštine sa najmanjim brojem stanovnika su Šavnik (2.070), Plužine (3.246) i Žabljak (3.569).

U naseljima gradskog tipa živi 392.020 stanovnika, što predstavlja 63% ukupnog stanovništva, dok u ostalim naseljima živi 228.009 stanovnika. Prosječna starost stanovništva Crne Gore je 37 godina. Žene u prosjeku imaju 38, a muškarci 36 godina. Punoljetno stanovništvo čini 76.5% ukupnog stanovništva.

U skladu sa Metodologijom za pripremu, organizaciju i sprovođenje popisa, popisivači su bili u obavezi da obavijeste sva popisivana lica o pravu da izraze svoju nacionalnu pripadnost, vjeroispovjest i maternji jezik slobodno i po sopstvenom ubjedenju, kao i da ne daju odgovor na ponuđena pitanja ukoliko to ne žele. Ukoliko lice nije željelo da se

izjasni po navedenim pitanjima, upisivan je odgovor »Ne želi da se izjasni«. Na pitanje o nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti 4,87% građana je dalo ovakav odgovor, na pitanje o maternjem jeziku 3,99%, a o vjeroispovjesti 2,61% građana. Na osnovu sadržine ostalih ponuđenih pitanja popisana lica su davala odgovore u vezi sa stambenom situacijom, obrazovnim profilom, zapošljenošću i drugim pitanjima od značaja za njihov status i društveni život u Crnoj Gori.

U kategoriji »Ostalo« klasifikovane su nacionalne, odnosno etničke pripadnosti, maternji jezik i vjeroispovjesti koje čine broj stanovnika manji od 100 na nivou Crne Gore.

Stanovništvo prema nacionalnoj pripadnosti¹

r/b	Nacionalna pripadnost	2003.god.		2011.god.	
		Broj pripadnika	Procentualni udio	Broj pripadnika	Procentualni udio
1.	Crnogorci	267.669	43,16%	278.865	44,98%
2.	Srbi	198.414	31,99%	178.110	28,73%
3.	Jugosloveni	1.860	0,30%	1.154	0,19%
4.	Albanci	31.163	5,03%	30.439	4,91%
5.	Bošnjaci	48.184	7,77%	53.605	8,65%
6.	Bosanci	/	/	427	0,07%
7.	Bošnjaci/Muslimani	/	/	181	0,03%
8.	Crnogorci/Muslimani	/	/	175	0,03%
9.	Crnogorci/Srbi	/	/	1.833	0,30%
10.	Goranci	/	/	197	0,03%
11.	Muslimani/Bošnjaci	/	/	183	0,03%
12.	Muslimani/Crnogorci	/	/	257	0,04%
13.	Srbi/Crnogorci	/	/	2.103	0,34%
14.	Turci	/	/	104	0,02%

¹ Izvor: MONSTAT

15.	Egipćani	225	0,04%	2.054	0,33%
16.	Italijani	127	0,02%	135	0,02%
17.	Makedonci	819	0,13%	900	0,15%
18.	Mađari	362	0,06%	337	0,05%
19.	Muslimani	24.625	3,97%	20.537	3,34%
20.	Njemci	118	0,02%	131	0,02%
21.	Romi	2.601	0,42%	6.251	1,01%
22.	Rusi	240	0,04%	946	0,15%
23.	Slovinci	415	0,07%	354	0,06%
24.	Hrvati	6.811	1,10%	6.021	0,97%
25.	Ostali	2.180	0,35%	3.358	0,54%
26.	Neizjašnjeni	26.906	4,34%	30.170	4,87%
27.	Regionalna pripad.	1.258	0,20%	1.202	0,19%
28.	Nepoznato	6.168	0,99%	/	/
U K U P N O		620.145	100%	620.029	100%

Stanovništvo prema vjeroispovjesti²

r/b	Vjeroispovjest	Broj	Procentualni udio
1.	Pravoslavna	446.858	72.07
2.	Katolička	21.299	3.44
3.	Islamska	118.477	19.08
4.	Adventist	894	0.14
5.	Agnostik	451	0.07
6.	Ateista	7.667	1.24
7.	Budisti	118	0.02
8.	Hrišćani	1.460	0.24
9.	Jehovini svjedoci	145	0.02
10.	Protestant	143	0.02
11.	Ostale vjeroispovjesti	6.337	1.02

² Izvor: MONSTAT

12.	Ne želi da se izjasni	16.180	2.61
U K U P N O		620.029	100%

Stanovništvo prema maternjem jeziku³

r/b	Maternji jezik	Broj	Procentualni udio
1.	Srpski	265.895	42.88%
2.	Crnogorski	229.251	36.97%
3.	Albanski	32.671	5.27%
4.	Bosanski	33.077	5.33%
5.	Bošnjački	3.662	0.59%
6.	Mađarski	225	0.04%
7.	Makedonski	529	0.09%
8.	Njemački	129	0.02%
9.	Romski	5.169	0.83%
10.	Slovenački	107	0.02%
11.	Hrvatski	2.791	0.45%
12.	Crnogorsko/Srpski	369	0.06%
13.	Engleski	185	0.03%
14.	Hrvatsko/Srpski	224	0.04%
15.	Maternji	3.318	0.54%
16.	Rumunski	101	0.02%
17.	Ruski	1.026	0.17%
18.	Srpskohrvatski	12.559	2.03%
19.	Srpsko-crnogorski	618	0.10%
20.	Regionalni jezici	458	0.07%
21.	Ostali jezici	2.917	0.47%
22.	Nije se izjasnio i nepoznato	24.748	3.99%
U K U P N O		620.029	100%

³ Izvor: MONSTAT

Obrazovanje manjina

Prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u pogledu obrazovanja uređena su Ustavom Crne Gore, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju, Zakonom o visokom obrazovanju i drugim zakonima iz oblasti obrazovanja.

Saglasno Ustavu, pripadnicima manjinskih naroda i dugih manjinskih nacionalnih zajednica jamče se prava i slobode koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima. Jedno od zajamčenih prava je i školovanje na svom jeziku i pismu u državnim ustanovama, kao i to da obrazovni programi obuhvataju istoriju i kulturu pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Promovisanje međusobnog razumijevanja i tolerancije između svih u Crnoj Gori u oblasti obrazovanja ogleda se u koncipiranju obaveznih i izbornih predmeta. Naime, znanja i vještine u oblasti ljudskih prava i multikulturalizma učenici stiču u okviru izučavanja obaveznih i izbornih predmeta. Obavezni predmeti koji imaju ovakve sadržaje su: Građansko vaspitanje u VI i VII razredu osnovne škole, Istorija u višim razredima osnovne škole i srednje škole, Geografija u višim razredima osnovne škole i srednje škole, Sociologija u srednjoj školi, Maternji jezik (crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, izmjenama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju od 09.09.2011. god.) u svim razredima osnovne i srednje škole. Izborni predmeti u okviru kojih se izučavaju teme o ljudskim pravima i multikulturalizam su: Istraživanje humanitarnog prava u VIII ili IX razredu osnovne škole, Evropska unija u VIII ili IX razredu osnovne škole, Istorija religije u VIII razredu osnovne škole, Građansko obrazovanje u gimnaziji, Istorija religije u srednjoj školi, Evropske integracije u srednjoj školi. Multikulturalizam je, pored toga, immanentni dio izučavanja Muzičke kulture i stranih jezika, obaveznih i izbornih nastavnih predmeta: Engleskog, Francuskog, Italijanskog, Njemačkog, Španskog, Ruskog i Turskog jezika.

Zavod za školstvo, Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika, izdaje Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika u kom se nudi niz programa koji se u cjelini ili kroz teme odnose na interkulturalnost:

Interkulturalno obrazovanje u osnovnoj školi i gimnaziji nudi teme: Šta je kultura; Uticaj obrazovanja na razvoj kulturnih vrijednosti; Multikulturalnost, interkulturalnost, poštovanje različitosti; Podizanje svijesti o sebi i drugima; Interkulturalno učenje kroz različite predmete i vannastavne aktivnosti u školi; Primjeri suživota, afirmacija pozitivnih iskustava;

Integracija romske djece u osnovne škole – podrška inkluziji čiji su ciljevi pružanje podrške romskim zajednicama i deci u integraciji u društvo i obrazovni system;

Kultura ljudskih prava nudi sljedeće teme: Koncept savremene i Evropski sistem zaštite ljudskih prava; Implementacija ljudskih prava; Zabrana diskriminacije; Građanska, politička, ekonomska, socijalna prava; kolektivna, kulturna i prava deteta; Pravo i multikultura; Interkulturalni dijalog;

Obuka nastavnika za nastavu istorije religije u osnovnoj školi i gimnaziji nudi teme: Primjena nastavnog programa; Uloga nastavnika u isticanju i jačanju multikonfesionalnosti i multikulturalnosti društva; Savremeni oblici i metode rada. U skladu s preporukama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, predmetni programi za potrebe obrazovanja sadrže teme iz oblasti istorije, umjetnosti, književnosti, tradicije i kulture manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice. Obrazovni program u ustanovama i školama s nastavom na službenom jeziku sadrži teme iz maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i kulture manjina i druge sadržaje koji pospješuju međusobnu toleranciju i suživot.

Na teritoriji na kojoj žive pripadnici albanskog naroda predškolsko vaspitanje i obrazovanje je organizovano u javnim predškolskim ustanovama u skladu sa zakonom. Ovim nivom obrazovanja i vaspitanja je obuhvaćeno 240 djece raspoređenih u 9 vaspitnih grupa (Tuzi 1 i Ulcinj 8). Vaspitno obrazovni rad realizuju vaspitači na albanskom jeziku.

Na teritorijama gdje je albansko stanovništvo u većem broju (Ulcinj, Tuzi, Rožaje, Plav, Bar) nastava na albanskom jeziku se izvodi u 12 javnih osnovnih škola (uključujući područna odjeljenja), kao i u školi za osnovno muzičko obrazovanje i vaspitanje. U ovim školama nastavu na albanskom jeziku pohađaju 2862 učenika. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva posebnu pažnju posvećuje uređivanju udžbenika na albanskom jeziku.

Srednje obrazovanje na albanskom jeziku se realizuje u četiri srednje škole (u Ulcinju, gdje postoje dvije srednje škole, od kojih je jedna privatna gimnazija, kao i Tuzima i Plavu). Ove školske godine srednje škole sa nastavom na albanskom jeziku (gimnazija i stručne škole) pohađaju 1354 učenika. Zavod za izdavanje udžbenika i drugih nastavnih sredstava obezbijedio je sve potrebne udžbenike za nastavu na albanskom jeziku za gimnaziju, i to kao sopstvenu produkciju, dok još uvijek postoji problem sa udžbenicima za određene stručne škole uključujući i one sa nastavom na albanskom jeziku. Ovaj nedostatak udžbenika Zavod za udžbenike i nastavna sredstva nastoji riješiti preuzimanjem izdanja udžbenika za stručno obrazovanje iz zemalja u okruženju čiji je sadržaj kompatibilan sa sadržajem obrazovnih programa u našoj zemlji, u skladu sa preporukom Ministarstva prosvjete.

Nadalje, školama data je mogućnost tzv. otvorenog kurikuluma - 20 % nastavnih sadržaja kreiraju nastavnici, roditelji i škole u saradnji sa lokalnom zajednicom što značajno doprinosi ostvarivanju prava na izučavanje specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjinskih naroda, odnosno sredine u kojoj škola radi.

Na Univerzitetu Crne Gore realizuje se studijski program za učitelje na albanskom jeziku, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju. Studijske 2012/13 godine upisano je 17 studenata. Tekuće studijske godine na ovom studijskom programu, na svim godinama, ima ukupno, 71 student. Na ovom odsjeku 80% nastave se realizuje na albanskom jeziku a 20% na crnogorskom jeziku. Radi punog uvažavanja manjinskih prava, državni Univerzitet može svake studijske godine upisati određeni broj studenata, pripadnika manjina u skladu sa aktom Univerziteta.

Obrazovanje odraslih je dio jedinstvenog obrazovnog sistema u Crnoj Gori. Ministarstvo prosvjete, saglasno Opštem zakonu o obrazovanju i vaspitanju je nadležno za izdavanje licenci ustanovama koje ispunjavaju propisane uslove za izvođenje akreditovanih programa za obrazovanje odraslih. Do sada je licencu za izvođenje programa za

obrazovanje odraslih dobila JU Srednja mješovita škola „Bratstvo-Jedinstvo“ u Ulcinju, koja izvodi nastavu na albanskom jeziku, a u postupku dobijanja licence je i Osnovna škola „Boško Strugar“, takođe iz Ulcinja.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja Republike Albanije, svake školske godine obezbjeđuje određeni broj mjesta na fakultetima univerziteta u Skadru i Tirani radi upisa studenata albanske nacionalnosti iz Crne Gore.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Ministarstvo prosvjete sprovode projekat SIMPLE. Projekat obuhvata zemlje Jadranske regije (Italiju, Sloveniju, Hrvatsku, Albaniju i Crnu Goru), a njegova realizacija se finansira sredstvima donatorke podrške (IPA Program Jadranske međugranične saradnje za period 2007–2013). SIMPLE označava jačanje (S) identiteta (I) manjinskih (M) naroda (P) u postizanju jednakosti (E). Osnovni cilj je promocija socijalne kohezije među državama Jadranske regije i njene kulturne raznolikosti kao i poboljšanje kvaliteta života manjinskih naroda. Svakoj zemlji je dodijeljena posebna tema-oblast u okviru koje treba da sprovede aktivnosti i mjere za ostvarivanje ciljeva ovog projekta i to na način da budu primjenive za sve zemlje Jadranske regije. Crna Gora je dobila oblast sprovođenja aktivnosti na stvaranju tolerantnog, multikulturalnog i multetničkog okruženja u okviru obrazovnih institucija u Crnoj Gori. U Projekat su uključene škole iz mješovitih sredina.

Učešće u javnom životu i politička participacija

Učešće ili zastupljenost pripadnika manjina u političkom i javnom životu Crne Gore ima uporište u postojećem zakonodavstvu. Ustav Crne Gore u članu 79, tačka 9 i 10 jemči pravo na *autentičnu zastupljenost* pripadnika manjina u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine zntan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije, kao i pravo na *srazmjernu zastupljenost* u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

Skupština Crne Gore je 08. septembra 2011. godine donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika. Između ostalog, ovim Zakonom je na bliži način definisana ustavna garancija manjinskim narodima i drugim manjinskim nacionalnim zajednicama „na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine značajan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije“ (član 79, stav 1, tačka 9 Ustava Crne Gore). Princip afirmativne akcije definisan izbornim zakonodavstvom se posebno ogleda u:

 mogućnosti manjeg broja kandidata na poslaničkim listama koju podnose grupe građana ili političke stranke koje predstavljaju manjinski narod ili manjinsku nacionalnu zajednicu (član 30);

 manji broj potpisa za potvrđivanje lista koje podnose grupe građana ili političke stranke koje predstavljaju manjinski narod ili manjinsku nacionalnu zajednicu (član 33);

 preferencijalni tretman kada nijedna izborna lista za izbor poslanika pripadnika određenog manjinskog naroda ili manjinske nacionalne zajednice ne ispuni definisani cenzus od 3% ukupnog broja važećih glasova, a pojedinačno dobiju

najmanje 0,7% važećih glasova, stiču pravo na učešće u raspodjeli mandata kao jedna – zbirna izborna lista sa ukupno dobijenim brojem važećih glasova, s tim što će se za obračun mandata priznavati zbrajanje koje obezbjeđuje osvajanje do tri mandata;

za hrvatski narod u Crnoj Gori, u slučaju da ni jedna izborna lista za izbor poslanika iz reda ovog naroda ne ispuni gore navedene uslove, najuspješnija od tih lista sa najmanje 0,35% važećih glasova stiče pravo na jedan poslanički mandat.

Navedena prava koriste izborne liste pripadnika određenog-istog manjinskog naroda, odnosno određene-iste manjinske nacionalne zajednice, sa učešćem do 15% od ukupnog stanovništva u izornoj jedinici, prema podacima sa posljednjeg popisa stanovništva.

Poslije Parlamentarnih izbora, održanih 14. oktobra 2012. godine, konstituisanja novog skupštinskog saziva, struktura Parlamenta je sljedeća:

r/b	Nacionalnost poslanika/ce	Broj mandata	Udio u ukupnom broju mandata (81)	Udio u stanovništvu
1.	Bošnjaci – ukupno	11	13,58%	8,65%
	- SDP	4		
	- DPS	3		
	- BS	3		
	-PCG	1		
2.	Albanci – ukupno	5	6,17%	4,91%
	- DPS	2		
	- PCG	1		
	- FORCA	1		
	- Partia Demokratike	1		
3.	Muslimani ukupno	1	1,23%	3,34%
	- DPS	1		
4.	Hrvati ukupno	1	1,23%	0,97%
	- HGI	1		
U K U P N O		18	22,21%	17,87%

Izborom nove Vlade Crne Gore decembra 2012. godine, od 18 članova Vlade, 3 su pripadnici manjinskih naroda (16,66%). Potpredsjednik Vlade je po nacionalnosti Bošnjak, Ministar za ljudska i manjinska prava je po nacionalnoj pripadnosti Musliman, a Ministarka bez portfelja je Hrvatica.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji s Upravom za kadrove, je izradilo Informaciju o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave u Crnoj Gori. Takođe, u toku 2012. godine Ministarstvo i Uprava za kadrove su nastavili sa prikupljanjem podataka o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u institucijama i ustanovama prosvjete, zdravstvene i socijalne zaštite. Ova Informacija će, po njenoj izradi, biti predmet razmatranja Vlade Crne Gore.

Obrazovanje Roma

Obuhvat djece romske i egipćanske populacije predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem iznosi 13,81 %, što je duplo manje od obuhvata djece na državnom nivou (26,65%). Podatak o obuhvatu dječaka i djevojčica ukazuje da su u nešto većem broju obuhvaćene djevojčice - 15,02 % u odnosu na dječake - 12,69%.

Broj romske i egipćanske djece u osnovnom obrazovanju povećava se iz godine u godinu. U školskoj 2012/2013 u osnovnim školama: 1853 RE učenika.

Učenici romske i egipćanske populacije se upisuju u srednje škole u kojima se nastava izvodi na crnogorskom i ostalim jezicima u službenoj upotrebi, u većini slučajeva po principu afirmativne akcije. U školskoj 2012/2013 broj upisanih srednjoškolaca je 75.

S obzirom na aktivnosti različitih aktera, poslednjih godina je značajno povećan i broj pripadnika romske i egipćanske populacije koji nastavljaju školovanje na visokoobrazovnim institucijama. Trenutno, na fakultetima u Crnoj Gori studira devet studenata pripadnika romske i egipćanske populacije.

Odrasli mogu sticati obrazovanje po javno važećim obrazovnim programima osnovog, srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja, kao i po programima obrazovanja odraslih, u skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih. Odrasli polaznici obrazovanja se oslobađaju troškova za sticanje osnovnog obrazovanja kao i za sticanje prve kvalifikacije.

Program funkcionalnog opismenjavanja i Program osnovne škole za odrasle realizuju osnovne škole i organizatori obrazovanja odraslih koje imaju licencu za rad izdatu od Ministarstva prosvjete i sporta.

Programi uključivanja dece RE populacije kontinuirano se sprovode na svim nivoima vaspitanja i obrazovanja, a najznačajnije aktivnosti u 2012. godini su bile:

Nastavljena aktivnost desegregacije: деца sa Kampa Konik se uključuju u gradske škole i obezbijeđen im je prevoz (za prvo polugođe školske 2012/13 u saradnji Ministarstva prosvjete i UNHCR dok se ne stave u funkciju i registruju 2 kombija koje je Ministratsvo obezbijedilo školi „Božidar Vuković Podgoričanin“ za ove svrhe). Ministarstvo za ljudska i manjinska prava podržalo je finansijski Ministarstvo prosvjete za ovu aktivnost.

U toku je implementacija projekta "Podrška punom procesu socijalne inkluzije" kroz program IPA 2010. Podciljevi projekta se odnose na: poboljšanje mehanizama za prikupljanje podataka i njihovo korišćenje; razvijanje modela

pripremnog vrtića: definisanje načina za angažovanje i identifikacija sredstava za RE asistente i prevencija napuštanja školovanja u 8 pilot škola.

Realizovana aktivnost pripremnih vrtića za decu RE populacije tokom posljednje dvije sedmice juna mjeseca 2012. Umjesto, inicijalno, dvije planirane grupe, svaka sa po 15-oro dece (ukupno 30), jedne u Nikšiću i jedne u Podgorici, rezultat je takav da je 161 dijete uključeno u pilot vrtić. Razlog zbog čega je proširen broj je veliko interesovanje dece i porodica pa je uslijedio zahtjev Zavoda za školstvo da se omogući da se sva deca obuhvate i svima pruže jednake šanse. Na dvije lokacije deca su bila razvrstana u sedam grupa: dvije u Nikšiću, pet u Podgorici. Sva deca su upisana u prvi razred osnovne škole.

Na zahtjev JU OŠ "Mileva Lajović Lalatović" opredijeljen je kombi za prevoz RE dece. Očekuje se da bude stavljen u funkciju od II polugođa školske 2012/13 godine.

U finalnoj je fazi izrada Priručnika za buduće pripreme vrtiće, kao i Nastavnog plana i programa za pripreme vrtiće koji će biti upućen na usvajanje Nacionalnom savjetu za obrazovanje.

Za potrebe projekta otpočelo se definisanjem mehanizama angažovanja RE asistenta, kao i opis njihovog posla koji, prevashodno treba da napravi distinkciju između RE medijatora i asistenta.

U toku je aktivnost usmjerena na prevenciju napuštanja školovanja kroz razvoj mehanizama detekcije i case management. Ona se odvija u 8 pilot škola (4 u Podgorici, 2 u Nikšiću, po jedna u Tivtu i Beranama). Redovno se odvijaju obuke zaposlenih, kroz direktno praćenje rada u školama se primjenjuju nove vještine, i u saradnji sa zaposlenima razvijaju formulari, obrasci koji će pomoći u uspostavljanju mehanizama prepoznavanja dece koja su u riziku od napuštanja školovanja, odnosno produžavanju njihovog boravka u školi.

U saradnji Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Ministarstva prosvjete i u 2012. godini obezbijeđeni su udžbenici za sve učenike RE populacije koji su upisani u I, II i III razred osnovne škole na teritoriji cijele Crne Gore. Obezbeđeno je 882 kompleta udžbenika, i to za I razred 298, za II razred 327 i za III razred 257. Udžbenici su distribuirani na početku školske godine direktorima škola, po njihovom ranije pripremljenom spisku. Za realizaciju ove aktivnosti je ukupno izdvojeno 46.841 eura.

Nastavljen je i program stipendiranja i pomoći u obrazovanju za sve srednjoškolce i studente. Ovaj program je realizovan u saradnji sa Institutom za socijalnu inkluziju. U 2012. godini je povećan broj i srednjoškolaca (75) i studenata (9), a za ovu aktivnost je izdvojeno 75.600 eura. Takođe, studentima je od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava obezbijeđeno i studentsko putovanje u Hrvatsku.

Aktuelna su dva projekta u saradnji sa Romski obrazovnim fondom, i to: "Školski klubovi pomoći RE deci" – u školi "Božidar Vuković Podgoričanin", u okviru koga se za decu sa Kampa Konik koja su izložena nedavnim požarom organizuju ples, sportske i umjetničke radionice, i sl. Drugi projekat "Urgentna podrška ranom razvoju RE dece" se odvija u vrtiću "Đina Vrbica" u objektu u naselju Konik kroz socio - edukativne aktivnosti za dodatnu grupu od 90-oro dece.

Centar za stručno obrazovanje je realizovao projekat "Korak po korak – Promjena", podržan od strane UNESCO, radi razumijevanja roditeljske uloge u procesu podizanja i vaspitanja djece. 392 odraslih polaznika pohađalo je program osnovnog obrazovanja odraslih, 20 polaznika je završilo program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja, a 47 je završilo program osposobljavanja za jednostavna zanimanja.

Rješavanje pravnog statusa Roma

Definisanje statusa svakog pojedinca definiše korpus statusnih prava koja su mu na raspolaganju. Posjedovanje identifikacionih dokumenata predstavlja osnovni preduslov za uključivanje u društvo i smanjenje siromaštva romske i egipćanske populacije. Time se omogućava redovan pristup tržištu rada, socijalnoj zaštiti, zdravstvenim i obrazovnim uslugama, i svemu ostalom što predstavlja uslov za normalnu organizaciju života. Nažalost, izvjestan broj Roma i Egipćana, bilo da se radi o domicilnoj ili raseljeničkoj populaciji, ne posjeduje identifikaciona dokumenta. U pravcu rješavanja tih problema, u toku 2012. godine su sprovedene sljedeće aktivnosti:

Organizovana je informativna kampanja u 7 opština, u formi okruglih stolova. Ovim oblikom kampanje je bilo obuhvaćeno oko 150 lica.

Informisanje o statusnim pitanjima raseljenih i IRL je sadržaj i tekućih aktivnosti gdje se daje direktna informacija svakom licu zainteresovanom za rješavanje statusnih problema. Rok za rješavanje statusnih pitanja će biti produžen za godinu dana, tačnije, do 31. decembra 2013. god.

Organizovano je 10 posjeta kosovskim opštinama kojim je obuhvaćeno 406 lica. Posjetom je obuhvaćeno 8 opština. Prilikom ovih posjeta je obezbijeđeno oko 1.500 raznih dokumenata. IRL koja su obuhvaćena organizovanim putovanjem u mjesta porijekla po dokumente su materijalno i socijalno ugrožena ali najugroženija su lica sa posebnim potrebama i invalidna lica. Oko 10 lica iz najugroženije kategorije je putovalo u pratnji članova svoje porodice ili službenih lica ustanova u kojima borave.

Od stupanja na snagu Zakona o strancima, zaključno sa 24. decembrom 2012. god., raseljena i interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.902. zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. (Od tog broja, raseljena lica 3.689 a IRL 5.213); pozitivno je riješeno 5.374 zahtjeva, negativno 26, a ostali zahtjevi su u postupku rješavanja (3.500). U istom periodu su raseljena i interno raseljena lica podnijela 353 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka. Od ovog broja je pozitivno riješeno 102. a rješavanja po ostalim (251) zahtjevima je u toku.

Utvrđeno je da se naknadni upis u matični registar djece rođene izvan zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori vrši na osnovu Zakona o matičnim registrima, kroz vođenje upravnog postupka po kojem će se prikupljati svi potrebni dokazi. Da bi se prevazišao i umanjio problem, predložena je dopuna postojećeg Zakona o vanparničnom postupku.

Licima koja se direktno obrate ili u toku informativnih kampanja, a nalaze se u riziku od apatridije, daju se informacije o mogućnostima i načinu rješavanja tog problema kod nadležnih službi i u mjestima porijekla. U direktnoj

službenoj komunikaciji kao i u toku informativne kampanje, sa licima koja nisu registrovana u matičnoj ili knjizi državljana (oni ili članovi njihovih porodica) skreće se pažnja i daju se informacije o nužnosti i načinu rješavanja tog problema i upućuju se na odgovarajuće nadležne službe.

U svakodnevnoj komunikaciji sa lokalnim službama i u toku informativne kampanje, predstavnici lokalnih službi kao i raseljena lica RE populacije, učesnici kampanja, obavještavani su o specifičnosti potreba ove populacije i obavezi posebnog pristupa u rješavanju njihovih problema.

Romski Savjet u Crnoj Gori je realizovao projekat pod nazivom „Lična dokumenta – preduslov inkluzije“, koji je finansiran od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava u iznosu od 175.000 eura (85.000-2010 i 90.000-2011), sa osnovnim ciljem u pružanju neposredne pomoći i podrške za cca 300 domicilnih Roma i Egipćana iz Podgorice po pitanju pribavljanja potrebne dokumentacije u Crnoj Gori, Srbiji i na Kosovu, otpust iz matičnih državljanstva, prijem u crnogorsko državljanstvo i regulisanje ličnih karata. Suština ovih aktivnosti je bila pružanje podrške u pribavljanju ličnih dokumenata i postupcima odgovarajućeg upisa u matičnim knjigama Crne Gore kao i Republike Srbije, i Republike Kosovo.

Zapošljavanje Roma

Na dan 31.12.2012. godine, na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore nalazilo se 1012 lica koja su se deklarirala kao pripadnici populacije Roma i Egipćana, od kojih žena 427 (42,19%). U ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti ova populacija, na isti dan, učestvuje sa 3,24%. U strukturi pripadnika RE populacije najveće učešće imaju lica bez zanimanja i stručne spreme sa 94% (učešće žena 42,4%), zatim lica sa završenim III stepenom stručne spreme sa 3,16% (21,87% žena), lica sa završenim IV stepenom stručne spreme sa 1,38% (64,28% žena), lica sa završenim II stepenom stručne spreme sa 1,08% (54,54% žene), 0,19% ili dva lica sa završenim VII stepenom stručne spreme (50% žena) i 0,09% ili jedno lice muškog pola sa završenim V stepenom stručne spreme.

Teritorijalno posmatrano, najveći broj prijavljenih lica, pripadnika RE populacije, nalazi se na evidenciji Biroa rada Podgorica, sa pripadajućim kancelarijama – 42,88% (učešće žena 41,9%), zatim na evidenciji Biroa rada Herceg Novi – 15,31% (učešće žena 52,25%), Biroa rada Nikšić – 13,63% (učešće žena 31,8%), Biroa rada Berane – 10,96% (učešće žena 43,24%), Biroa rada Bar – 9,28% (učešće žena 39,36%), Biroa rada Bijelo Polje – 6,81% (učešće žena 42,02%) i Biroa rada Pljevlja – 1,08% (učešće žena 54,54%).

Od ukupnog broja prijavljenih lica, kategoriji mladih, od 15 do 25 godina, pripada 412 lica ili 40,7%, (179 žena ili 43,44%). U strukturi ovih lica najveće učešće imaju lica bez zanimanja i stručne spreme – 94%, (učešće žena 43,58%), zatim 4,12% čine lica sa završenim III stepenom stručne spreme (17,64% žena), 0,97% lica sa završenim II stepenom stručne spreme (50% žena), 0,24% ili jedno lice muškog pola sa završenim VII stepenom stručne spreme.

U periodu od 01.01.2012 – 31.12.2012. godine na evidenciju Zavoda za zapošljavanje prijavilo se 106 lica koja su se deklarirala kao Romi i Egipćani, od čega 38,67% žena. Gotovo svi novoprijavljeni (96,22%) su lica bez zanimanja i

stručne spreme, 2,83% lica su sa završenim III stepenom stručne spreme (svi muškog pola) i 0,94% ili jedno lice muškog pola, sa završenim VII stepenom stručne spreme. Najveći broj novoprijavljenih lica je sa teritorije opštine Podgorica – 69,81% od ukupnog broja novoprijavljenih (39,18% žena), zatim Berane – 9,43% (50% žena), Nikšić – 8,49% (svi muškog pola), Herceg Novi – 7,54% (25% žena), Bijelo Polje – 2,83% (svi ženskog pola), Bar – 1,88% (svi ženskog pola).

U periodu 01.01.2012 – 31.12.2012. godine u programe aktivne politike zapošljavanja uključeno je 88 lica koja se deklarišu kao Romi i Egipćani (8,69% od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih Roma i Egipćana na 31.12.2012. godine).

U javni rad „Neka bude čisto“ uključena su 23 lica koja se deklarišu kao Romi i Egipćani, u periodu 15.05.2012 - 12.09.2012. godine (21,69% od ukupnog broja učesnika).

U program obrazovanja i osposobljavanja za zanimanje „frizer za žene“, koji se realizovao u Podgorici, uključeno je osam polaznika RE populacije, od kojih pet žena. Svi polaznici su sa uspjehom završili program.

U dva lokalna javna rada „Asistent u nastavi romske djece“, koji su se realizovali u Podgorici i Nikšiću, uključena su četiri lica romske nacionalnosti (jedna žena).

U toku 2012. godine 53 lica RE populacije angažovana su na sezonskim poslovima (20 žena). Najveći broj lica koja su angažovana na sezonskim poslovima nalazi se na evidencijama Biroa rada Podgorica i Herceg Novi (Podgorica – 20 lica, od kojih jedna žena, Herceg Novi – 20 lica, od kojih 13 žena), zatim Biroa rada Nikšić – pet lica (dvije žene), Biroa rada Bar – četiri lica (dvije žene), Biroa rada Bijelo Polje – dva lica ženskog pola i Biroa rada Berane – dva lica muškog pola.

Anketa poslodavaca 2011/2012, kao dio redovne istraživačke aktivnosti Zavoda za zapošljavanje, obuhvatila je anketiranje 1456 poslodavaca u 21 opštini u Crnoj Gori. Anketa je obuhvatala i pitanja o zapošljavanju romske populacije i o namjeri poslodavaca da zaposle pripadnike ove populacije u narednom periodu, i imala je za cilj kako utvrđivanje potreba poslodavaca za zapošljavanjem RE populacije, tako i informisanje poslodavaca i smanjenje predrasuda prema ovoj populaciji u oblasti zapošljavanja i radnih odnosa. 19% anketiranih poslodavaca se izjasnilo da su spremni zaposliti lica iz populacije RE (Anketa 2010 – 5%), dok planiraju zapošljavanje 450 lica.

NAPOMENA II: Sastavni dio Zapisnika sa Devete i Nastavka devete sjednice Odbora za ljudska prava i slobode je Izvještaj sa Kontrolnog saslušanja Nacionalnog koordinатора ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava, Blanke Radošević Marović na temu: “Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu Preporuka datih u Izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012. godine”

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode
Br. 00-63-8/13-13/
Podgorica, 29. jun 2013. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69, 75 i 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa Devete i Nastavka devete sjednice, održanih 30. aprila i 17. maja 2013. godine, podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ O KONTROLNOM SASLUŠANJU NACIONALNOG KOORDINATORA ECRI-ja ZA CRNU GORU (POMOĆNICE MINISTRA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA)

TEMA KONTROLNOG SASLUŠANJA: „POŠTOVANJE OBAVEZA CRNE GORE U DIJELU PREPORUKA DATIH U IZVJEŠTAJU ECRI-JA O CRNOJ GORI, OD FEBRUARA 2012. GODINE“

REALIZUJUĆI PLAN AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2013. GODINU, sačinjen na osnovu:

- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu, usvojenog 31. januara 2013. godine, kao i
- Jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2012. godinu,

Odbor za ljudska prava i slobode je, na osnovu prethodno jednoglasno donijete Odluke, **na Nastavku devete sjednice**, održao Kontrolno saslušanje Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava, shodno čl. 62 i 75 Poslovnika Skupštine Crne Gore u cilju pribavljanja informacija o do sada postignutom na implementaciji **dvije ključne Preporuke**, koje je ECRI uputio Crnoj Gori za koje zahtijevaju prioritetnu implementaciju, a koje će biti predmet provjere između dva redovna monitoringa (prelazne provjere).

Sjednici kojom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora, su prisustvovali: Husnija Šabović, doc. dr Srđa Popović, Kemal Zoronjić, Snežana Jonica i mr Dritan Abazović. Sjednici nijesu prisustvovali poslanici: dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora, dr Izet Bralić, Ljerka Dragičević, dr Novica Stanić i dr Radovan Asanović.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Na Kontrolno saslušanje, shodno članu 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, po pozivu su prisustvovali: Blanka Radošević-Marović, nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ljilja Đonaj, predstavnik Uprave policije, mr Siniša Bjeković, rukovodilac Centra za ljudska prava Pravnog fakulteta i član ECRI-ja iz Crne Gore, Nemanja Tepavčević, predstavnik Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Milena Čeranić, predstavnik Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Dejan Obradović, predstavnik UNHCR-a, Benjamin Perks, šef Misije UNICEF-a u Crnoj Gori i Milan Radović, koordinator Programa „Ljudskih prava“ u NVO „Građanska alijansa“.

Kratko podsjećanje na aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode:

Polazeći od navoda

-iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu,

-kontinuiranih aktivnosti u 2011. i 2012. godini na ovu temu:

-8. februara 2011. godine razgovarao sa članovima Delegacije Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije Savjeta Evrope (ECRI) u vezi četvrte runde monitoringa po zemljama članicama Savjeta Evrope, a u okviru koje je bila prva posjeta Crnoj Gori od 7. do 10. februara 2011. godine,

-3. juna 2011. godine posjetio je Kamp Konik I i II i u prostorijama Crvenog krsta održao Sastanak sa predstavnicima Koordinacionog odbora za realizaciju aktivnosti Vlade u vezi s Akcionim planom trajnog rješavanja pitanja interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II, predstavnicima relevantnih institucija zaduženih za rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II i predstavnicima međunarodne zajednice,

-27. jula 2011. godine, umjesto planiranog kontrolnog saslušanja Ministra rada i socijalnog staranja, na 44. sjednici, **razmotrio Informaciju o aktivnostima Vlade Crne Gore u vezi sa trajnim rješavanjem pitanja raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II**, i s tim u vezi Odbor je podnio Skupštini Izvještaj sa predlogom zaključka (14 tačaka), koji je podijeljen poslanicima 24. saziva,

-7. marta 2012. godine, na 66. sjednici **razmotrio Izvještaj Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netrpeljivosti Savjeta Evrope (ECRI)** o Crnoj Gori i da je na samoj sjednici rasprava najvećim dijelom vođena o statusu raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik. Odbor je podnio Skupštini Izvještaj o razmatranju Izvještaja ECRI-ja o Crnoj Gori sa predlogom zaključka (16 tačaka), koji je podijeljen poslanicima 24. saziva, a

-25. juna 2012. godine, na 74. sjednici **održao Kontrolno saslušanje** potpredsjednika Vlade Duška Markovića, koga je, po njegovom ovlaštenju kao Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, na sjednici Odbora zastupao direktor Zavoda za zbrinjavanje

izbjeglica, **Željko Šofranac**, dr Suada Numanovića, ministra rada i socijalnog staranja, koga je po ovlaštenju, zastupala **Remzija Ademović**, pomoćnica ministra i ministra unutrašnjih poslova, **Ivana Brajovića**,

- **kao i dvije ključne Preporuke**, koje je ECRI uputio Crnoj Gori za koje zahtijevaju prioritetnu implementaciju, a koje će biti predmet provjere između dva redovna monitoringa (prelazne provjere) i to:

1. ECRI preporučuje da vlasti ojačaju inicijalnu i kontinuiranu obuku policije, državnih tužilaca, advokata i sudija o pitanjima vezanim za ravnopravan tretman i nediskriminaciju, krivične odredbe koje su na snazi, a odnose se na rasizam i rasnu diskriminaciju i na to kako se prepoznaje rasistička motivacija krivičnog djela.

2. ECRI snažno preporučuje da crnogorske vlasti, nakon pune i otvorene konsultacije sa ljudima na koje se to odnosi, pronadu standardni smještaj na raznim mjestima u gradu ili zemlji za stanovnike Konika, pripadnike RAE populacije i da zatvore taj Kamp.

Proces provjere između dva redovna monitoringa za ove dvije preporuke ECRI će sprovesti najkasnije dvije godine nakon objavljivanja ovog izvještaja,

Odbor je realizovao **šestu aktivnost** utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2013. godinu.

U smislu tehnike, pozvanih učesnika, prisustva NVO-a, koja sprovodi monitoring nad radom Odbora za ljudska prava i slobode, Odbor je, na predlog Predsjednika Odbora, održao Kontrolno saslušanje po prethodno utvrđenom scenariju i metodologiji, sačinjenoj na osnovu iskustava stečenih na seminarima i obukama u Bečićima novembra 2007. godine i septembra 2008. godine na Cetinju, koje je **Nacionalni demokratski institut (NDI)** realizovao sa poslanicima i sekretarima odbora, a koje je Odbor primijenio kod prethodno održanih kontrolnih saslušanja.

U skladu sa članom 75 Poslovnika, o Odluci za Kontrolno saslušanje obaviješteni su Predsjednik i tri Potpredsjednika Skupštine.

Kontrolno saslušanje je održano po odredbama člana 75, 76 i 77 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Član 75

Radi pribavljanja informacija i stručnih mišljenja o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, kao i o pojedinim pitanjima utvrđivanja i sprovođenja politike i zakona ili drugih aktivnosti Vlade, organa državne uprave i drugih organa i organizacija koji, na osnovu zakona, Skupštini podnose izvještaj o radu i stanju u pojedinim oblastima, koja izazivaju nejasnoće, dileme ili principijelna sporenja, u cilju razjašnjenja tih pitanja, nadležni odbor može pozvati na sjednicu odgovornog predstavnika ovih organa i organizacija i od njega tražiti da se izjasni o tim pitanjima (u daljem tekstu: kontrolno saslušanje).

Odluku o kontrolnom saslušanju donosi odbor većinom glasova ukupnog broja članova.

Jednom u toku redovnog zasijedanja Skupštine, odbor donosi odluku o kontrolnom saslušanju, na zahtjev jedne trećine članova odbora, sa jednom temom dnevnog reda.

O odluci za kontrolno saslušanje predsjednik odbora obavještava predsjednika i potpredsjednika Skupštine i, u pisanoj formi, poziva lice za saslušanje i obavještava ga o pitanjima koja su predmet saslušanja i od njega može zahtijevati da svoje mišljenje i stavove dostavi i u pisanoj formi.

Pozvani ovlašćeni predstavnici državnih organa dužni su da se odazovu pozivu za kontrolno saslušanje.

Član 76

Za vrijeme kontrolnog saslušanja članovi odbora mogu postavljati pitanja licu pozvanom za saslušanje samo u vezi sa temom saslušanja.

Na sjednici odbora može se voditi rasprava sa licem koje daje informacije, ako je to neophodno da bi se raspravila i pojasnila konkretna pitanja i činjenice.

O potrebi otvaranja rasprave iz stava 2 ovog člana, vremenu njenog trajanja i učešću pojedinog člana odbora odlučuje odbor, s tim što se mora omogućiti da učestvuje u raspravi po jedan član odbora iz svakog poslaničkog kluba, koji to želi.

Član 77

Kontrolno saslušanje, po pravilu, snima se fonografski, odnosno o istom se vode bilješke, a tehničke i druge ispravke mogu se vršiti samo u dogovoru i uz saglasnost lica čija izjava je u pitanju.

Odbor sačinjava i dostavlja Skupštini izvještaj o kontrolnom saslušanju, koji sadrži suštinu izlaganja, a može predložiti i odgovarajući zaključak ili drugi akt.

Članovi Odbora su se saglasili sa predlogom Predsjednika Odbora:

- da Kontrolno saslušanje traje dva sata, pri čemu će Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, gđa Blanka Radošević-Marović, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, podnijeti uvodno izlaganje na temu Kontrolnog saslušanja: "Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu Preporuka datih u izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012. godine", u trajanju od 15 minuta.

-Nakon toga, slijede izlaganja lica pozvanih da učestvuju na sjednici u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine (po pet minuta), ukoliko žele da saopšte dodatne podatke i informacije.

-Nakon uvodnih izlaganja, poslanici imaju mogućnost da postave pitanja Nacionalnom koordinatoru ECRI-ja za Crnu Goru, pri čemu njen odgovor može da traje do pet minuta.

-Radi dodatnih pojašnjenja poslanici mogu postaviti potpitanje na koje odgovor može da traje do tri minuta.

-Pitanja i potpitanja mogu se postavljati samo u vezi sa temom saslušanja.

U dvosatnom Kontrolnom saslušanju, na osnovu izloženog, postavljanjem pitanja, odgovorima i komentarima, članovi Odbora su dobili najveći dio odgovora i podataka o postignutom na implementaciji Preporuka ECRI-ja od strane nadležnih organa. Zbog obimnosti informacija sa kojima su nadležni organi raspolagali, a zbog ograničenog vremena trajanja Kontrolnog saslušanja, odlučeno je da se te informacije, koje nijesu saopštene na sjednici dostave Odboru i da budu dio izvještaja koji će Odbor sačiniti.

Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava, Blanka Radošević- Marović je saopštila da ona koordinira i prikuplja informacije od nadležnih državnih organa o tome šta su preuzeli po pitanju ispunjavanja Preporuka ECRI-ja, a da državni organi, u dijelu svoje nadležnosti i ovlašćenja, preduzimaju konkretne aktivnosti, naglašavajući da je

međusektorska saradnja u cilju rješavanja ovih pitanja neophodna. Podsjetila je na saradnju Ministarstva za ljudska i manjinska prava sa Ministarstvom prosvjete u realizaciji brojnih seminara i obuka i istakla da se podrazumijeva da i druga ministarstva i državni organi generalno sarađuju, u mjeri neophodnoj za realizaciju zajedničkih ciljeva.

Nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru (pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava) je saopštila ključne podatke i informacije o Evropskoj komisiji za borbu protiv rasizma i netolerancije Savjeta Evrope (ECRI).

ECRI je formiran na Samitu šefova država i vlada država članica Savjeta Evrope, održanom 9. oktobra 1993. godine. Članove ECRI-ja biraju vlade država članica Savjeta Evrope i član ECRI-ja iz određene države ne može biti u delegaciji ECRI-ja koja prati stanje u njegovoj državi. Svaka država članica Savjeta Evrope predlaže po jednog člana ECRI-ja, iz reda stručnjaka u oblasti ljudskih prava. ECRI vrši stalni monitoring nad zemljama članicama Savjeta Evrope, dolazi u kontakt posjete zemlji prilikom kojih se sastaje sa predstavnicima državnih organa, nezavisnih institucija i civilnog društva, nakon čega sačinjava nacrt izvještaja, čime počinje povjerljivi dijalog sa vlastima, a nakon dostavljanja primjedbi i sugestija od strane države, slijedi njegovo usvajanje i dostavljanje državi na koju se odnosi. Najčešće nakon dvije godine od objavljivanja Izvještaja, ECRI upućuje dopis državi i zahtijeva dostavljanje informacija o realizaciji preporuka, posebno ključnih za koje se zahtijeva prioritarna implementacija, a koje su predmet provjere između dva redovna monitoringa.

S tim u vezi, očekuje se da ECRI uskoro takav zahtjev uputi i Crnoj Gori. Nakon pribavljanja neophodnih podataka, ECRI piše dokument o načinu i stepenu implementacije prethodno datih preporuka.

ECRI kontinuirano prati stanje u zemljama članicama Savjeta Evrope. Podsjećamo da je ECRI nakon požara u Kampu Konik I i II, u julu 2012. godine uputio zahtjev Crnoj Gori da dostavi informacije o tome šta je preduzeto u cilju rješavanja ovog problema, o čemu su blagovremeno obaviješteni, nakon čega su upućene pohvale Crnoj Gori.

Izvještaj ECRI-ja o Crnoj Gori raznoliko je strukturiran, jer je mandat ECRI-ja neograničen što je jedno od najvećih dostignuća ovog tijela Savjeta Evrope. Izvještaj ECRI-ja sadrži čitav spektar preporuka i mjera koje treba preduzeti u upravno-pravnoj, građansko-pravnoj i krivično-pravnoj oblasti. Za pohvalu je da je Crna Gora ratifikovala značajan broj međunarodnih dokumenata i donijela čitav niz zakona kojima je regulisala oblast ljudskih prava. Takođe, Crna Gora će tekućom reformom pojedinih zakona, prvenstveno Zakona o zabrani diskriminacije kojim će biti ustanovljen i standard rasne diskriminacije u skladu Preporukom ECRI-ja broj 7, učiniti značajne korake na ispunjavanju preporuka ECRI-ja. Značajno je i djelovanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, a koordinacija svih državnih organa je neophodna. Obuke treba da budu kontinuirane za sve nosioce pravosudnih funkcija, kao i za policiju, a potrebna je i specijalizacija u ovoj oblasti, kao i kvalitetnija implementacija usvojenog zakonodavstva.

Kada je riječ o Kampu Konik, osim dislokacije Kampa, veoma je važno da se pripadnicima RAE populacije obezbijede elementarni uslovi za život u gradu i ostalim mjestima gdje budu živjeli. Obrazovanje pripadnika RAE populacije je veoma važno i ciljna grupa treba da budu roditelji djece pripadnika RAE populacije, kako bi se kod njih formirala svijest o tome da su njihova djeca u obavezi da pohađaju škole, čime bi se vremenom i poboljšao položaj cjelokupne populacije.

ECRI osim što daje preporuke u cilju rješavanja problema i sam vrlo često se uključuje u njihovo rješavanje pa će se 1. oktobra 2013. godine u Crnoj Gori održati Okrugli sto na temu “Sudska implementacija međunarodnih standarda u oblasti diskriminacije”, što će biti dobra prilika za dodatnu edukaciju sudija, tužilaca i ostalih zaposlenih u pravosuđu o implementaciji međunarodnih standarda u našoj praksi. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je izašao u susret i prihvatio da bude jedan od organizatora predstojećeg okruglog stola, a učesnicima sjednice Odbora je upućen poziv da daju predloge i sugestije u cilju što kvalitetnije organizacije najavljenog okruglog stola.

U vezi sa **prvom Preporukom** ECRI-ja kojom: „ECRI snažno preporučuje da crnogorske vlasti, nakon pune i otvorene konsultacije sa ljudima na koje se to odnosi, pronađu standardni smještaj na raznim mjestima u gradu ili zemlji za stanovnike Konika, pripadnike RAE populacije i da **zatvore taj Kamp**“,

- 28. jula 2011. godine Vlada Crne Gore usvojila Strategiju za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, a shodno Akcionom planu predviđeno je stambeno zbrinjavanje ovih lica kroz Regionalni stambeni program i IPA 2011. Kroz Nacionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjeđenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije, a smješteni su u neformalnim kolektivnim centrima. Ovim programom predviđena je gradnja 97 stambenih jedinica, isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, gradnja 60 montažnih kuća i 90 smještajnih jedinica u Domu starih u Pljevljima. Ukupna vrijednost projekta je 27.696 miliona eura, a kontribucija države je 15%. Nacionalni stambeni projekat sprovodiće se u 13 crnogorskih opština (Berane, Andrijevica, Podgorica, Ulcinj, Nikšić, Budva, Rožaje, Plav, Herceg Novi, Bar, Danilovgrad, Tivat, Pljevlja) i značajno će doprinjeti zatvaranju Kampa Konik i ostalih kolektivnih centara za smještaj raseljenih i interno raseljenih lica.

Takodje, Crna Gora je korisnik projekta IPA 2011 „Identifikovanje trajnih rješenja za interno raseljena lica i stanovnike Kampa na Koniku“ čiji je cilj obezbjeđivanje trajnih i održivih rješenja za pripadnike RAE populacije i ostala interno raseljena lica koja žele da se integrišu u Crnoj Gori ili da iskoriste pravo na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla. Projekat sadrži komponente koje se odnose na izgradnju 90 stambenih jedinica i izgradnju višenamjenskog centra, socijalnu integraciju, tehničku pomoć i dobrovoljni povratak, a kroz Projekat Regionalnog stambenog programa biće obezbijeđena realizacija 42 stambene jedinice.

U vezi sa **drugom Preporukom** ECRI-ja kojom „ECRI preporučuje da vlasti ojačaju inicijalnu i kontinuiranu **obuku** policije, državnih tužilaca, advokata i sudija o pitanjima vezanim za ravnopravan tretman i nediskriminaciju, krivične odredbe koje su na snazi, a odnose se na rasizam i rasnu diskriminaciju i na to kako se prepoznaje rasistička motivacija krivičnog djela“, Blanka Radošević-Marović je saopštila da je jedan od prioriteta u reformi policije jačanje administrativnih kapaciteta na svim nivoima. Osnovna obuka na Policijskoj akademiji sadrži i obuke iz oblasti ljudskih prava, etike i rada policije u multietničkoj zajednici. Istakla je da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava godišnjim planom edukacije iz oblasti zabrane diskriminacije obuhvatilo brojna lica zaposlena u svim jedinicama Uprave policije, u cilju jačanja svijesti, senzibiliteta i osposobljavanja za postupanje u vezi sa slučajevima diskriminacije. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, uz pomoć Misije OEBS-a, realizovalo ciklus seminara koji sadrži pet pojedinačnih seminara i radionica, od opšteg pravnog okvira za zaštitu od diskriminacije do pojedinih oblika diskriminacije. Nakon pohađanja svih obuka i aktivnog učešća na seminarima i radionicama polaznici su dobili sertifikate. Istakla je da je Centar za

obuku nosilaca pravosudnih funkcija realizovao 12 obuka. Podsjetila je da je pripremljen Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika kojim se kao otežavajuća okolnost za odmjerenje kazne cijeni činjenica ako je krivično djelo učinjeno iz razloga rasne diskriminacije.

U vezi sa **obukama**, prema podacima Centra za obuku nosilaca pravosudnih funkcija, obuke je pohađao i određeni broj advokata, iako u manjoj mjeri od ostalih nosilaca pravosudnih funkcija. Ne postoji precizan plan edukacija na godišnjem nivou za nosioce pravosudnih funkcija, ali se njegova izrada planira u narednom periodu.

Značajni naponi se ulažu i preduzimaju brojne aktivnosti kako bi se ispunila Preporuka ECRI-ja koja se odnosi na desegregaciju lica koja borave u Kampu Konik, a osim rješavanja njihovih stambenih pitanja, preduzimaju se mjere u obrazovanju, kako bi se djeca iz Kampa Konik uključila u sedam drugih osnovnih škola na teritoriji Podgorice. Prema podacima iz MUP-a, oko 16000 raseljenih i interno raseljenih lica boravi u Crnoj Gori, od čega je do kraja 2012. godine, 9500 lica podnijelo zahtjev za rješavanje statusa, a 5600 je riješeno, dok je do današnjeg dana riješeno ukupno 6300 zahtjeva. Značajne su i informativne kampanje putem kojih su raseljena i interno raseljena lica informisana o tome šta im je od dokumenata neophodno kako bi regulisali status u Crnoj Gori. Organizovane su posjete zemljama porijekla kako bi se ovim licima pomoglo u pribavljanju potrebnih dokumenata, a prema podacima Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica do sada je organizovano 15 kolektivnih odlazaka za 547 interno raseljenih lica iz Kampa Konik I i II i Kampa u Beranama. Podsjećajući na navode ECRI-ja po kojima postoji rizik da određena lica u Crnoj Gori postanu apatridi, po Zakonu o crnogorskom državljanstvu lica koja nemaju državljanstvo druge države stiču crnogorsko državljanstvo ako ispune uslove propisane Zakonom, tako da navedeni rizik ne postoji.

Na Kontrolnom saslušanju je ocijenjeno pozitivnim ono što je Crna Gora realizovala u cilju unapređenja položaja pripadnika RAE populacije, navodeći da novac nije uvijek presudan, već je bitna i volja države i svih građana da vode računa o ovoj populaciji. Ohrabrujući je podatak o broju romske djece upisane u škole, ali je neophodno kontinuirano raditi na promjeni svijesti i navika koje postoje kod ove populacije.

Većina učesnika Kontrolnog saslušanja je istakla, s obzirom na ekonomsku situaciju, da bez pomoći međunarodnih organizacija i država regiona Crna Gora ne može riješiti ova pitanja. Takodje je neophodna bolja saradnja sa zemljama porijekla ovih lica. S tim u vezi, istaknuto je da Kosovo kao zemlja porijekla ovih lica do sada nije ulagalo dovoljno napora i volje da riješi status ovih lica.

Ocijenjeno je da je pored obuka koje se realizuju u narednom periodu, potrebno raditi na promjeni pristupa u primjeni prava i u većem stepenu voditi računa o sudskoj praksi. Istaknuto je da posebno raduje novina u Krivičnom zakoniku, ali i ocijenjeno da ni do sada nije postojala smetnja da se ukoliko je djelo učinjeno iz razloga rasne diskriminacije, prilikom utvrđivanja kazne, to uzme kao otežavajuća okolnost. Pozitivnim je ocijenjena činjenica da je Vlada Crne Gore pristupila izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, ocjenjujući da su i važeći Zakoni bili dobri i nijesu bili smetnja državnim organima i instituciji Ombudsmana da više i bolje radi. Veoma je važno da svi u Crnoj Gori shvate da sve što država radi, radi za bolji život građana, a ne zbog zahtjeva Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija.

Iz UNHCR-a je saopšteno da će se u Kampu Konik sprovesti projekti socijalne inkluzije koji su značajni za uključivanje RAE populacije u crnogorsko društvo, za šta je potreban duži vremenski period, ali i koordinacija svih subjekata kako bi projekti bili održivi. Pristup pravima u oblasti obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja za lica koja borave u Kampu Konik takođe je veoma važan. Dodatno treba pojednostaviti procedure za pribavljanje neophodnih dokumenata i naglašeno je da su ova lica lošeg materijalnog stanja, pa često nijesu u mogućnosti da obezbijede finansijska sredstva potrebna za njihovo pribavljanje. Predstavnik UNHCR-a se osvrnuo i na problem azilanata, navodeći da je u 2011. godini u Crnoj Gori bilo 235 azilanata, dok ih je u 2012. godini bilo 1531, tako da i tome treba posvetiti posebnu pažnju. Takođe, podsjetio je da prema podacima sa popisa stanovništva iz 2011. godine, oko 200 ljudi u Crnoj Gori je saopštilo da ne posjeduje državljanstvo i istakao da MUP treba preduzeti aktivnosti na utvrđivanju identiteta tih lica.

SLIJEDE PODACI O DO SADA POSTIGNUTOM PRAVNI OKVIR

Vlada Crne Gore je 28. jula 2011. godine usvojila **Strategiju za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik.**

Vlada je 22. septembra 2011.g. obrazovala **Koordinacioni odbor** za praćenje primjene Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik.

Skupština Crne Gore donijela je 1. septembra 2011.g. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima** ("Službeni list CG" br. 54/11), kojim se propisuje da raseljena i interno raseljena lica zahtjev za dobijanje statusa stranca sa stalnim nastanjenjem mogu podnijeti do 31. XII 2012. Skupština Crne Gore je 28. maja 2013. g donijela Zakon o dopuni Zakona o strancima kojim je rok produžen do 31. XII 2013. godine.

Raseljenim licima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kao i IRL sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, omogućeno je da zahtjev za izdavanje dokumenata (pasoš, izvod iz matičnog registra rođenih, uvjerenje o državljanstvu i dr.) kao i upis i naknadni upis u matične registre rođenih i državljana, pored svojih država, podnesu i dokumentima preuzmu u diplomatsko-konzularnim predstavništvima ovih država u Crnoj Gori.

Donijeta je Uredba o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori („Službeni list CG“, br. 45/10 i 64/11), a primjenjivaće se do 30. VI 2013. U skladu sa navedenom Uredbom raseljena lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljena lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori do sticanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem, u skladu sa Zakonom o strancima ostvaruju prava kao i crnogorski državljani. **(Biće produžena u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o strancima)**

STATISTIKA

Poznato je da su nakon izbijanja sukoba u bivšim jugoslovenskim republikama, u Crnu Goru pristizala lica sa područja koja su bila zahvaćena ratnim dešavanjima. Tokom 1992. godine u Crnoj Gori je boravilo 57.258 izbjeglih lica iz bivših jugoslovenskih republika. Do polovine 1993. godine ovaj broj se povećavao, nakon čega slijedi blago opadanje. Prema podacima dobijenim sa registracije iz 1996. godine, na teritoriji Crne Gore boravilo 28.338 izbjeglih lica.

Nakon izbijanja sukoba na Kosovu 1998. godine, počinje pristizanje lica sa tog područja. Tokom 1999. godine slijedi nagli priliv izbjeglih i raseljenih lica. U maju iste godine njihov broj je dostizao cifru od 130.000, što je u tom trenutku činilo četvrtinu stanovništva Crne Gore.

Broj ovih lica, nakon 1999.godine, počinje da opada, tako da je u periodu 2003 – 2009. registrovano oko 24.000 raseljenih i interno raseljenih lica. Na posljednjoj preregistraciji koja je sprovedena 2009. godine u Crnoj Gori boravilo je 15 800. Svih navedenih godina Crna Gora je raseljenim i izbjeglim licima obezbjeđivala adekvatnu zaštitu.

Gdje se sada nalazimo?

Prema bazama podataka **Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica i MUP-a**, na dan 20.03.2013.godine, u Crnoj Gori boravi **8 500** interno raseljenih lica sa Kosova i **2 689** lica iz BiH i Hrvatske.

Stalno nastanjenje – raseljena lica iz bivših jugoslovenskih republika BIH i Hrvatska –podnijeto zahtjeva – **3 733**

Riješeno – **2 635**

Stalno nastanjenje - interno raseljena lica sa Kosova

podnijeto zahtjeva – **5 333**

Riješeno – **2 795**

Raseljena lica iz BiH i Hrvatske i interno raseljena lica sa Kosova su ukupno podnijela

9 066 zahtjeva za stalno nastanjenje.

Ukupno riješeno **5430**

Privremeni boravak – raseljena lica iz bivših jugoslovenskih republika BIH i Hrvatska –podnijeto **185** zahtjeva

Riješeno **72**

Privremeni boravak - interno raseljena lica – podnijeto 180 zahtjeva

Riješeno **31**

Raseljena lica iz BiH i Hrvatske i interno raseljena lica sa Kosova su ukupno podnijela **365** zahtjeva za privremeni boravak.

Ukupno riješeno -**103**

PRESJEK STANJA KONIK I i II --05.03.2013. god.

Površina Kampa Konik I iznosi 37 000 m²,

Površina Kampa Konik II iznosi 22 000 m²

1. Kamp Konik I 38 baraka, 202 porodice sa oko 1200 lica

U požaru, koji je 24. 07. 2012. godine, izbio na Vrelima Ribničkim, uništeno je naselje Kamp Konik I. Tom prilikom je izgorjelo 29 baraka, odnosno 156 porodica sa 800 članova je ostalo bez krova nad glavom. U požaru su uništeni: kancelarija i magacin Crvenog krsta Crne Gore, omladinski klub, društveni centar u kojem su bila smještena dva odjeljenja dječjeg vrtića, terenska kancelarija Pravnog centra i kancelarija romskih NVO.

Vlada Crne Gore imenovala je radnu grupu koja je sprovela procedure nabavke i postavljanja Kontejnera. Ministarstvo unutrašnjih poslova- Sektor za vanredne situacije kao naručilac i Ministarstvo rada i socijalnog staranja, kao nosilac projekta srednjoročnog rješavanja zbrinjavanja izbjeglica nakon požara u naselju Konik i Direkcija javnih radova kao izvođač radova.

Postavljeno je 210 kontejnera, za 156 porodica, sa ukupno 792 osobe.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je u saradnji sa Elektrodistribucijom Podgorica pribavilo i predalo neophodnu dokumentaciju za dobijanje elektroenergetske saglasnosti. Elektrodistribucija Podgorica je donijela rješenje o izdavanju elektroenergetske saglasnosti.

Nakon odluke o postavljanju brojila za individualnu evidenciju utroška električne energije neophodno je:

- **da Ministarstvo unutrašnjih poslova nastavi započetu proceduru sa Elektrodistribucijom Podgorica**
- **da se izvrši nabavka i ugradnja priključno mjernih ormara sa brojlama za svakog krajnjeg korisnika sa pratećim radovima**
- **da Elektrodistribucija Podgorica obezbijedi i ugradi brojila sa nosiocima domaćinstva na osnovu zahtjeva koji će individualno ugovarati sa EDPG**
- **da Ministarstvo finansija obezbijedi potrebna sredstava za realizaciju gore navedenih aktivnosti.**

Problem koji nije obuhvaćen ovim mjerama je snadbijevanje električnom energijom 9 baraka u kampu Konik I(sector ABC), koje nijesu oštećene, a koje su iz bezbjednosno proceduralnih razloga isključene sa elektro mreže, kao i sprovođenje procedure priključenja na električnu mrežu 4 sanitarna bloka čija rekonstrukcija je u toku.

2. Kamp Konik II 56 baraka , 360 porodica sa ukupno 1387 lica. U kampovima živi 87 lica koja nemaju raseljenički status, a žive u srodničkim odnosima sa interno raseljenim licima.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je korisnik projekta **IPA 2011 ``Identifikovanje trajnih rjesenja za interno raseljena lica i stanovnike kampa na Koniku``**.

Cilj projekta je obezbjedjivanje trajnih i održivih rjesenja za pripadnike RAE populacije i ostala interno raseljena lica koja žele da se integrišu u Crnoj Gori, ili da iskoriste pravo na dobrovoljni povratak u zemlju porijekla.

Projekat sadrži sljedeće komponente: izgradnja 90 stambenih jedinica i izgradnja višenamjenskog centra, socijalna integracija, tehnička pomoć i dobrovoljni povratak.

Vrijednost ovog projekta je 3 000.000 miliona €. Iz izvora EU (IPA sredstva) obezbijediće se 2,5 miliona €, dok kofinansiranje Vlade iznosi 15% kontribucije EU.

Direkcija javnih radova je za potrebe realizacije ovog projekta raspisala tender za odabir projektanta za izradu glavnog građevinskog projekta. Projektant je izabran 25. decembra. U roku od tri mjeseca dužan je da završi Glavni građevinski projekat -Rok za reviziju Glavnog građevinskog projekta je mjesec dana. Nakon ove procedure Evropska komisija će raspisati tender za izvođača građevinskih radova. Po procjenama Ministarstva rada i socijalnog staranja i Evropske komisije građevinski radovi će početi u septembru 2013. god.

KOLIKO JE DO SAD RIJEŠENO STAMBENIH PITANJA RASELJENIM I INTERNO RASELJENIM LICIMA U CRNOJ GORI?

U proteklom dvadesetogodišnjem periodu, u Crnoj Gori su gradjena trajna stambena rješenja na 19 lokacija, čiji ukupni kapacitet iznosi 433 stambene jedinice. Istovremeno, na 7 lokacija su izgradjeni privremeni stambeni objekti, u ukupnom kapacitetu od 384 stambene jedinice.

Podrška u obezbjedjivanju potrebnog materijala za individualnu stambenu gradnju je proširena na 337 raseljeničkih porodica.

Ukupno je izgradjeno 1.154 stambenih jedinica za smještaj raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori.

Barake za privremeni smještaj interno raseljenih lica, pripadnika RAE populacije sa Konika, Kamp I i II, nijesu uključene u gore navedene cifre, s obzirom na kvalitet smještaja koji je ispod standarda, a koji je izgradjen za potrebe hitnog zbrinjavanja, 1999. godine.

Najznačajniji donatori koji su pružali podršku Vladi Crne Gore u naporima na pružanju smještaja za raseljene u Crnoj Gori su Njemačka vlada kroz njemačku NVO Help, švajcarska vlada kroz Agenciju za razvoj i saradnju, UNHCR i Evropska unija.

REGIONALNI STAMBENI PROGRAM

Uvod- (kratak osvrt)

Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za zbrinjavanje izbjeglica su zaduženi za pripremu Nacionalnog stambenog programa za najugroženija izbjegla i raseljena lica i definisanje programa na nivou zemlje, broja budućih korisnika, vrijednosti projekta, pripremu i plan implementacije.

Kroz Nacionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjedjenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ugrožena lica u

privatnom smještaju, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik).

Kroz navedeni program predviđena je:

1. gradnja 97 stambenih jedinica;
2. isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica;
3. gradnja 60 montažnih kuća;
4. 90 smještajnih jedinica u Domu starih, Pljevlja.

- Ukupna vrijednost projekta: 27.696 miliona eura;

- Kontribucija države: 15%, tj. 4.154 miliona eura;

- Potrebna sredstva: 23. 542 miliona eura.

Nacionalni stambeni projekat sprovodiće se u više od 13 crnogorskih opština: Berane, Andrijevića, Podgorica, Ulcinj, Nikšić, Budva, Rožaje, Plav, Herceg Novi, Bar, Danilovgrad, Tivat, Pljevlja i dr. Ovaj program će značajno doprinjeti zatvaranju kampa Konik (najveći kolektivni kamp za raseljena lica u Crnoj Gori) i ostalih kolektivnih centara za smještaj raseljenih i interno raseljenih lica.

Shodno preuzetim obavezama, a u susret Donatorskoj konferenciji, definisan je Nacionalni, politički i pravni okvir za sprovođenje Nacionalnog stambenog programa.

Eksperti iz zemalja učesnica, radili su na nacrtu Zajedničkog regionalnog projekta i razmatrali načine finansiranja i mehanizme za upravljanje Zajedničkim povjerilačkim fondom. Kao polazna načela u pogledu načina finansiranja projekta i upravljanja sredstvima, usaglasili su se da će Zajednički projekat većinom biti finansiran putem donacija, jer je svaka od zemalja već kreditno zadužena za predmetne namjene i pored toga ulaže veoma značajna sredstva. Isključuje se sistem konkurencije među zemljama u pogledu pristupa odobrenim sredstvima. Gdje je god moguće, primjenjivaće se razvijeni nacionalni mehanizmi, struktura i institucije za implementiranje.

U vezi buduće implementacije projekta, iskazana je potreba za formiranjem Regionalne koordinacione jedinice koja će raditi na projektu kao tehnička podrška nacionalnim jedinicama.

POLITIČKA POSVEĆENOST

Četiri partnerske zemlje su se javno obavezale, potpisujući Zajedničku Deklaraciju, tokom ministarske konferencije, održane u Beogradu, u novembru 2011. godine, da će obezbijediti svu neophodnu podršku potrebnu za okončavanje raseljavanja izbjeglica, povratnika i raseljenih lica i omogućiti im da žive kao ravnopravni građani, bez diskriminacije.

Vodeće institucije za stambene projekte u svakoj od partnerskih zemalja su:

Crna Gora: Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Bosna i Hercegovina: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

Hrvatska: Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova

Srbija: Komesarijat za izbjeglice

Četiri partnerske zemlje su uspostavile veliki broj bilateralnih i regionalnih radnih grupa, uz značajnu podršku UNHCR-a, OEBS-a i drugih međunarodnih organizacija, koje će nastaviti u skladu sa dogovorenim okvirom. Regionalni stambeni program će se baviti kritičnim stambenim potrebama ciljanih korisnika.

MEĐUNARODNA DONATORSKA KONFERENCIJA

Donatorska konferencija za Regionalni stambeni program, održana je u Sarajevu, 24. aprila 2012. godine. Pored četiri partnerske zemlje, učestvovali su i visoki predstavnici međunarodne zajednice, partneri u regionalnom procesu – UNHCR, Evropska komisija, OEBS, Banka za razvoj Savjeta Evrope (CEB) i Vlada SAD.

Predstavljen je Regionalni stambeni program čija je ukupna vrijednost procjenjena na oko 584 miliona eura, od čega je predviđeni doprinos partnerskih zemalja iznosi oko 84 miliona eura. Plan implementacije na nacionalnom nivou, pojedinačno u svakoj od zemalja, predstavili su resorni ministri.

Od ukupno potraživanih 584 miliona eura za implemetaciju programa, na Donatorskoj konferenciji je kroz direktne kontribucije sakupljeno 260.505.000 eura, što čini 52% ukupnih potraživanja prema donatorskoj zajednici.

Opredijeljeni iznos je prvi doprinos donatorske zajednice realizaciji regionalnog programa. Najavljeno je da će preostali iznos biti obezbjeđivan paralelno tokom primjene programa, zavisno od raspoloživosti budžeta i efikasnosti u implementaciji. U slučaju da novac ne bude prikupljen u cijelosti, biće omogućeno kreditno zaduživanje kod Banke za razvoj Savjeta Evrope.

U skladu sa dogovorenim mehanizmom upravljanja donatorskim sredstvima, kojim će u ime partnera u procesu rukovoditi Banka za razvoj Savjeta Evrope, prikupljena sredstva slivaju se u zajednički fond. Partnerske zemlje na nacionalnom nivou pripremaju projekte, koje zatim kandiduju Upravnom odboru (formiranom u okviru pomenutog fonda). Upravni odbor razmatra i odobrava projekat, odnosno otpušta sredstva za njegovu realizaciju.

UPRAVLJAČKA STRUKTURA ZA SPROVOĐENJE NACIONALNOG STAMBENOG PROJEKTA- CRNA GORA

Cjelokupni nosilac Nacionalnog stambenog projekta je Vlada Crne Gore- Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

NADZORNI ODBOR- KOORDINACIONI ODBOR

Kao nadzorno tijelo za Nacionalni stambeni projekat, iskorišćeni su kapaciteti postojećeg Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori.

Članovi Koordinacionog odbora su predstavnici institucija koje se bave sveukupnim problemom raseljenih i interno raseljenih lica, na nivou pomoćnika ministara i direktora institucija (Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo finansija, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo zdravlja, Zavod za zbrinjavanje izbjeglica, Zavod za zapošljavanje, Glavni grad Podgorica). Članovi koordinacionog odbora su i UNHCR i Delegacija Evropske Unije u Crnoj Gori.

Na čelu Koordinacionog odbora nalazi se Ministar rada i socijalnog staranja.

S obzirom da Vladina Strategija obuhvata aktivnosti koje proizilaze iz zajedničkog regionalnog programa za trajna rješenja pitanja raseljenih lica (Sarajevski proces/Beogradska inicijativa), zadaci Koordinacionog odbora se primjenjuju i na Nacionalni stambeni projekat za Crnu Goru:

- rukovodjenje, organizacija, koordinacija aktivnosti organa državne uprave, državnih organa i drugih nadležnih institucija u sprovođenju Nacionalnog stambenog projekta;

- utvrđivanje prioriteta, dinamike i rokova realizacije i ocjenjivanje postignutih rezultata u implementaciji Nacionalnog stambenog projekta

- podnošenje izvještaja Vladi Crne Gore o realizovanim aktivnostima, sa ocjenom stanja i predlogom daljih mjera.

NACIONALNA JEDINICA ZA IMPLEMENTACIJU

U cilju realizacije Nacionalnog stambenog projekta za raseljena i interno raseljena lica, Ministarstvo rada i socijalnog staranja formiralo je Nacionalnu jedinicu za implementaciju koju čine predstavnici institucija (Ministarstvo finansija, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Zavod za zbrinjavanje izbjeglica, Direkcija javnih radova, DOO "Project-Consulting" i Glavni grad Podgorica).

Radom Nacionalne jedinice za implementaciju koordinira Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Predstavnici institucija u okviru Nacionalne implementacione jedinice su na nivou tehničkih lica koja će biti uključena u konkretne aktivnosti u okviru Nacionalnog stambenog projekta.

UNHCR

će vršiti monitoring Nacionalnog stambenog projekta u smislu cjelokupne saradnje između nacionalnih i međunarodnih subjekata, kao i monitoring „mekih komponenti“ programa. Uloga UNHCR-a u obezbjeđivanju kontrole kvaliteta i nadzora će uključivati: pomoć u selekciji korisnika programa, pomoć pri utvrđivanju kriterijuma za izbor korisnika projekta; obezbjeđivanje korisnicima svih potrebnih informacija o programu, monitoring isporuke stambene pomoći, izrada projekata koji će osigurati posebne potrebe korisnika i pružanje bilo koje druge tehničke pomoći koja će pomoći primjenu i/ili nadzor programa. UNHCR će se postarati

da Vlada, NVO-i i donatori budu redovno informisani putem izvještaja, kao i kroz sastanke i formalne i neformalne brifinge o rezultatima monitoringa koji bude sprovodio.

TEHNIČKO RADNO TIJELO - Direkcija javnih radova i DOO "Project-Consulting" (**PROCON**)

Realizaciju Nacionalnog stambenog projekta vršiće tehničko radno tijelo: Direkcija javnih radova i DOO "Project-Consulting" (PROCON), uz uključivanje eksperata iz različitih oblasti, po potrebi.

Za potrebe Nacionalnog stambenog projekta vršiće poslove javne nabavke, ugovori o izgradnji, izrada programa javnih radova, saradnja sa internim i eksternim revizorima koja se odnosi na finansijska ispitivanja i usaglašavanja sa finansijskim principima, poslovi sa investicionim sredstvima iz budžeta kao i sredstvima CEB-a, krediti banaka kao mogući izvor investicionih ulaganja, praćenje stanja po ugovorima o izgradnji i ostalim ugovorima, kontrola situacija (finansijski dio) i javne nabavke (priprema tenderske dokumentacije u procesu javnog nadmetanja, sa pozivima za javno nadmetanje, otvaranjem i vrednovanjem ponuda i izborom najpovoljnijeg.

FOCAL POINT

Direktor Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica je odredjen za focal point-a za Nacionalni regionalni program.

Focal point će ostvarivati kontakte sa međunarodnim organizacijama i ekspertskim tijelima koja su uključena u Regionalni program za trajno rješenje pitanja raseljenih lica (Sarajevski proces/Beogradska inicijativa): CEB, Evropska komisija, UNHCR, COWI/IPF i dr.

SADAŠNJE AKTIVNOSTI

Nakon Donatorske konferencije, Nacionalna implementaciona jedinica donijela je Akcioni plan, koji uključuje aktivnosti svih resora uključenih u Nacionalni stambeni projekat.

Takodje, preduzet je niz aktivnosti u saradnji sa Zajednicom opština u cilju ispunjavanja polaznih uslova za učešće u Nacionalnom stambenom projektu. Prema opštinama se išlo sa konkretnim zahtjevima:

- Obezbjedenje lokacije – zemljišta (što podrazumijeva riješene imovinsko pravne odnose),
- Postojanje detaljnog urbanističkog plana za tu lokaciju, koji omogućava izgradnju stambenog objekta i odgovarajući UTU za tu lokaciju,
- Mogućnost priključenja tih objekata na postojeće objekte komunalne infrastrukture, kao i
- Odluka Skupštine Opštine o opredijeljenju lokacije za Nacionalni stambeni projekat, kao i saglasnost za oslobađanje lokacije od komunalnog doprinosa za izgradnju objekta.

Opština Pljevlja je u cilju ispunjavanja obaveza u okviru Nacionalnog stambenog projekta opredijelila lokaciju za izgradnju Doma za stara lica površine 2 448.00m² na kome je planirana gradnja objekta 517m². Sekretarijat za uređenje prostora Opštine Pljevlja je uradio Urbanističko tehničke uslove, a završen je i idejni projekat.

Opština Nikšić je opredijelila zemljište za izgradnju objekta kolektivnog stanovanja sa pratećim sadržajima za potrebe realizacije Nacionalnog stambenog projekta. Učešće Opštine Nikšić u ovom projektu je 5000,00m² u obuhvatu Detaljnog urbanističkog plana i Generalnog urbanističkog plana kao i naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta.

Opština Berane u okviru Nacionalnog stambenog projekta je opredijelila lokaciju po važećem Generalnom urbanističkom planu, na kojoj je moguće graditi objekte za stanovanje i izdati urbanističko tehničke uslove. Opština Berane je za ovu namjenu spremna da komunalno opremi objekat. Nacionalni stambeni program je uvršten za sljedeću sjednicu lokalnog parlamenta.

Opština Herceg Novi je opredijelila 15 000m² zemljišta za Nacionalni stambeni program.

Glavni grad Podgorica je u skladu sa planiranim IPA projektom, u cilju zatvaranja Kampa Konik odredio da se zona A i dio zone B u ukupnoj površini od oko 130.000m² jedinstveno planski razradi, tako da se stvore zakonske pretpostavke za racionalno urbanističko kvalitetno rješenje, u skladu sa propisanim normama.

Nakon najave od strane Razvojne Banke Savjeta Evrope na Regionalnom Koordinacionom sastanku koji je održan u septembru u Zagrebu da sve države učesnice ovog Programa apliciraju sa „Pilot Projekima“ do sredine januara 2013. godine, a da će prva Grant sredstva biti na raspolaganju krajem marta 2013. godine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je preduzelo sve neophodne mjere kako bi pripremio **„Pilot Projekat Kamp Konik“**.

Međutim nakon posjete ekspertskeg tima od strane CEB-a, kojem su tokom boravka u Crnoj Gori sredinom oktobra prezentovane aktivnosti koje je država preduzela u cilju realizacije ovog projekta, upoznali su se sa radom Nacionalne implementacione jedinice kao i aktivnostima Fokal Pointa.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je od strane CEB-a dobilo predlog da za prvi grant koji će biti stavljen u funkciju do kraja marta 2013. godine, a koji iznosi 2.000000,00 eura, Crna Gora treba da aplicira sa **„Pilot Projektom- Nikšić“**

Takođe od strane Ekspertskeg tima CEB-a sugerisano je da se DOO „Project-Consulting“ (PROCON) uključi kao tehničko radno tijelo, obzirom da je država preko ove organizacije već realizovala značajne projekte podržane kreditima Evropske investicione banke, ali i Razvojne banke Saveta Evrope (CEB), kroz modele koji se upravo sugerišu za RHP.

„Pilot Projekat- Nikšić“ izgradnja 62 stambene jedinice je završen. Ukupna vrijednost ovog projekta je **2.780.000,00 €**, sredstva granta **1.980.000,00 €** kontribucija države, odnosno lokalne jedinice **600.000,00 €**, troškovi jedinice za implementaciju **200.000,00€**

„Pilot Projekat Kamp Konik“ kojim je predviđena gradnja 42 stambene jedinice. Ukupna vrijednost ovog projekta je **2.690.000,00€**, sredstva granta **1. 890.000,00 €** kontribucija države odnosno lokalne jedinice **600.000,00 €** troškovi jedinice za implementaciju **200.000,00€**.

Projekti su dostavljeni Sekretarijatu CEB-a 15 januara 2013. godine.

INFORMATIVNA KAMPANJA

Kad je u pitanju Regionalni projekat - Beogradska inicijativa - Radna grupa za informativnu kampanju za Crnu Goru je krajem februara odlučila da i ovo pitanje uključi u svoje aktivnosti i s tim u vezi pripremila je plan novog kruga informativnih sesija za raseljena i interno raseljena lica na terenu. Za produkciju filmskog serijala u vezi sa regionalnim projektom UNHCR je obezbjedio sredstva u iznosu od 155.000 eura, a Nacionalni servis TVCG dao je saglasnost da se ovaj informativni materijal emitije besplatno na njihovoj televiziji.

U prvoj fazi informativne kampanje povodom Regionalnog stambenog projekta, date su informacije koje su u tom periodu mogle da se daju raseljenicima, a kako se projekat bude razvijao i implementirao, biće im dostupne sve relevantne informacije.

Sa informativnom kampanjom se nastavlja s obzirom da ce rok za apliciranje za status stranca sa stalnim nastanjenjem biti produžen, a raseljena i interno raseljena lica će biti informisana o svim fazama implementacije Regionalnog projekta.

U narednom periodu na web sajtu Ministarstva rada i socijalnog staranja će biti dostupne informacije o Regionalnom stambenom projektu.

Takodje ce se distribuirati informacije o Pilot prijektu sa kojim će Crna Gora aplicirati u okviru RSP – narocito korisnicima koji ce njime biti obuhvaćeni, ukoliko projekat bude odobren.

U koordinaciji sa državama ucesnicama RSP-a, distribuirace se informacije koje ce uključivati i pregled planiranih aktivnosti u tim drzavama u okviru RSP-a.

Regionalna informativna kampanja je zvanično počela 06.03.2013. godine u Beogradu.

Ova aktivnost se nastavlja u kontinuetu kako je predviđeno Akcionim planom koji prati Strategiju.

OSTVARENI NAPREDAK I REZULTATI AKTIVNOSTI REGIONALNE TEHNIČKE RADNE GRUPE ZA REGULISANJE DOKUMENATA KOORDINIRA MUP

1) Raseljena lica iz bivših jugoslovenskih republika koja borave u državama regiona, zahtjev za izdavanje dokumenata (pasoš, izvod iz matičnog registra rođenih, uvjerenje o državljanstvu i dr) mogu podnijeti kod nadležnog organa svoje države, a raseljena lica iz Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine koja borave u Crnoj Gori, kao i interno raseljena lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, zahtjev za izdavanje ovih dokumenata, kao i za upis i naknadni upisa u matične registre rođenih i državljana, pored mogućnosti podnošenja zahtjeva u svojim državama, mogu podnijeti i dokumenta preuzeti u diplomatsko-konzularnim predstavništvima ovih država u Crnoj Gori, i to:

a) Raseljena lica iz Republike Hrvatske koja borave u Crnoj Gori, zahtjev za izdavanje pasoša, kao i preuzimanje pasoša u periodu od 15.08.2011. do 31.12.2011. godine mogu podnijeti u Ambasadi Republike Hrvatske u Podgorici i Generalnom Konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru.

Takođe, ova lica, nevezano za navedeni period, u Ambasadi Republike Hrvatske u Podgorici i Generalnom Konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru mogu podnijeti zahtjev za izdavanje izvoda iz registra rođenih, uvjerenja o državljanstvu, zahtjev za izdavanje putnog lista, zahtjev za upis i naknadni upis u registar rođenih i registar državljana Republike Hrvatske, kao i zahtjev za naknadno utvrđivanje državljanstva;

b) Raseljena lica iz Bosne i Hercegovine koja borave u Crnoj Gori, zahtjev za izdavanje pasoša, kao i preuzimanje pasoša, počev od oktobra 2011. godine, mogu podnijeti u Ambasadi Bosne i Hercegovine u Podgorici.

Takođe, ova lica, u Ambasadi Bosne i Hercegovine u Podgorici mogu podnijeti zahtjev za izdavanje izvoda iz registra rođenih, uvjerenja o državljanstvu, zahtjev za izdavanje putnog lista, zahtjev za upis i naknadni upis u registar rođenih i registar državljana Bosne i Hercegovine, kao i zahtjev za naknadno utvrđivanje državljanstva;

c) Interno raseljena lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, zahtjev za izdavanje pasoša, kao i preuzimanje pasoša, mogu podnijeti u Ambasadi Republike Srbije u Podgorici i Generalnom Konzulatu Republike Srbije u Herceg Novom.

Takođe, ova lica, u Ambasadi Republike Srbije u Podgorici i Generalnom Konzulatu Republike Srbije u Herceg Novom mogu podnijeti zahtjev za izdavanje izvoda iz registra rođenih, uvjerenja o državljanstvu, zahtjev za izdavanje putnog lista, zahtjev za upis i naknadni upis u registar rođenih i registar državljana Republike Srbije, kao i zahtjev za naknadno utvrđivanje državljanstva;

U Bosni i Hercegovini se vode aktivnosti na nabavci mobilne stanice, te se instalacija i aktiviranje iste očekuje u narednom periodu, kako bi raseljena lica koja su nepokretna i zdravstveno nesposobna da putuju u BiH, mogla zahtjev za izdavanje pasoša podnijeti u Crnoj Gori.

NAPOMENA: Prije početka rada ove Radne grupe, samo državljani Republike Srbije koji borave u Crnoj Gori mogli su podnijeti zahtjev za izdavanje pasoša Republike Srbije u Ambasadi Republike Srbije u Podgorici.

2) U pogledu troškova – iznos administrativnih taksi za pribavljanje pasoša, izvoda iz matičnih registara rođenih i uvjerenja o državljanstvu, visina ovih taksi za sva tri navedena dokumenta, ukoliko se zahtjev podnosi u svojoj državi, je sljedeća:

Bosna i Hercegovina – 24 eura

Republika Srbija – 30 eura

Republika Hrvatska – 60 eura

Ukoliko se zahtjev za izdavanje pasoša, izvoda iz matičnih registara rođenih i uvjerenja o državljanstvu podnosi u diplomatsko-konzularnim predstavništvima ovih država u Crnoj Gori, visina administrativnih taksi je sljedeća:

Bosna i Hercegovina – 90 eura za odrasle i 45 eura za djecu, a za raseljena lica iz BiH koja borave u Crnoj Gori, iznos ove takse se umanjuje za 50%, tako da taksa iznosi 45 eura za odrasle i 22,5 eura za djecu

Republika Srbija – 57 eura

Republika Hrvatska – 110 eura

Predstavnici Republike Hrvatske i Republike Srbije, na trećem sastanku Regionalne tehničke radne grupe, koji je održan 07.09.2011. godine, su saopštili da se visina administrativnih taksi u ovim državama neće smanjiti.

Visina administrativnih taksi koje lice plaća u postupku dobijanja stalnog nastanjenja u Crnoj Gori je sljedeća:

Odobranje stalnog nastanjenja – 10 eura

Odobranje privremenog boravka – 10 eura

Izdavanje lične karte za stranca – 10 eura

Izdavanje lične radne dozvole – 10 eura

Iznos ovih taksi je ranije bio daleko veći, tako da je Crna Gora dala svoj puni doprinos olakšanju, odnosno smanjenju materijalnih troškova za raseljena i interno raseljena lica koja borave u Crnoj Gori, kako bi regulisali status stranca sa stalnim nastanjenjem.

3)Kada se radi o pitanju lica koja se nalaze u specijalizovanim ustanovama, Radna grupa je zaključila da Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, kao resorno ministarstvo koje vrši nadzor nad specijalizovanim ustanovama, sačini precizan spisak raseljenih i interno raseljenih lica koja se nalaze u ovim ustanovama, da odredi staratelja ili punomoćnika za ova lica i u saradnji sa Ministarstvima za socijalna pitanja Republike Srbije, Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine ili sa Diplomatsko konzularnim predstavništvima ovih država u Crnoj Gori i UNHCR-om, sprovede postupak pribavljanja izvoda iz knjige rođenih i uvjerenja o državljanstvu ili postupak naknadnog upisa u matične knjige rođenih i registar državljana ili utvrđivanja državljanstva u njihovim državama, kako bi ova lica mogla podnijeti zahtjev za regulisanje statusa u Crnoj Gori.

Diplomatsko-konzularna predstavništva Republike Srbije u Crnoj Gori imaju tehničke mogućnosti da omoguće licima koja se nalaze u specijalizovanim ustanovama, nepokretnim i zdravstveno nesposobnim licima, da podnesu zahtjev za izdavanje pasoša u objektu u kojem borave, na način što će se od tog lica uzimati biometrijski podaci (otisak prstiju i fotografija i nakon toga fotografija se skenira).

Radna grupa je, na trećem sastanku održanom 07.09.2011. godine u Podgorici, preporučila nadležnim organima Republike Hrvatske da stvore tehničke uslove u svojim diplomatsko-konzularnim predstavništvima u Crnoj Gori da zahtjev za izdavanje pasoša lica koja se nalaze u specijalizovanim ustanovama, nepokretna i zdravstveno nesposobna lica, podnesu u objektu u kojem borave.

4)Regionalna radna grupa je zaključila da lica rođena u republikama bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Savezne Republike Jugoslavije ne mogu postati lica bez državljanstva, jer se državljanstvo može steći porijeklom (upisom, naknadnim upisom ili utvrđivanjem), tako da dijete nezavisno od mjesta republike odnosno sada države rođenja, državljanstvo može steći po državljanstvu roditelja.

5) Regionalna radna grupa je konstatovala da se pojednostavljene procedure za pribavljanje dokumenata odnose, ne samo na raseljena lica koja borave u Crnoj Gori, već i na izbjegla i raseljena lica koja borave u Republici Hrvatskoj, Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini, tako da se rezultati rada ove regionalne radne grupe odnose i na izbjegla, raseljena lica u cijelom regionu, kao i povratnike.

Takođe, konstатовano je da je ova Radna grupa postigla značajne rezultate u svom radu, animirala nadležne organe ovih država da aktivnije pristupe rješavanju pitanja raseljenih, interno raseljenih i izbjeglih lica, kao i povratnika, i otklonila sve nedoumice ili eventualne prepreke u pribavljanju dokumenata, upisa i naknadnog upisa u registar rođenih i državljana, utvrđivanja državljanstva ovih lica, jer su stvoreni pravni mehanizmi za regulisanje statusa, kako u državama porijekla ovih lica, tako i u državama prijema.

Ažurnost u ostvarivanju prava, sada isključivo zavisi od zainteresovanosti i lične inicijative ovih lica, jer pitanja regulisanja građanskog statusa se ne mogu rješavati po službenoj dužnosti, već isključivo po zahtjevu stranke, odnosno samog lica.

Smatramo da bi bilo objektivno pomenuti i niz strateških dokumenata koje je Crna Gora donijela po pitanju trajnog i održivog rješavanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica, kao što su Akcioni plan za rješavanje statusa raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova u Crnoj Gori, donijet 17. septembra 2009. godine i Strategija za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik i Akcioni plan za njenu implementaciju, donijeta krajem jula 2011. godine.

Još jednom podsjećamo da je Vlada Crna Gore smanjila administrativne takse, kroz donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unapređenju poslovnog ambijenta („Službeni list CG“, broj 40/2010). Na ovaj način, smanjen je iznos takse za odobravanje stalnog nastanjenja sa dotadašnjih 200 eura na 10 eura, smanjen je iznos takse za izdavanje lične karte za stranca sa dotadašnjih 60 eura na 10 eura, smanjen je iznos takse za izdavanje lične radne dozvole sa dotadašnjih 160 eura na 10 eura, itd. Ovo smanjenje predstavlja ogroman doprinos Crne Gore u pogledu olakšavanja regulisanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica.

BUS - POSJETE

Zavodu za zbrinjavanje izbjeglica prijavilo se oko 500 lica kojima je potrebna pomoć za pribavljanje dokumentacije. ZZZI je, u saradnji s MRSS i UNHCR-om, obezbijedio pet kolektivnih odlazaka na Kosovo za oko 200 lica. Na evidenciji ZZZI se nalazi još oko 300 najugroženijih interno raseljenih lica kojima je potrebna pomoć u obezbjeđivanju dokumentacije, kao i novčana pomoć za plaćanje administrativnih taksi. 200 lica je pribavilo potrebna dokumenta kako bi podnijeli zahtjev za status u Crnoj Gori.

U okviru projekta „**Djelujući kao jedan**“ opredjeljena su sredstva od strane UNHCR-a za 3 organizovane posjete Kosovu u cilju pribavljanja dokumentacije potrebne za regulisanje pravnog statusa interno raseljenih lica koja borave u Crnoj Gori.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u potpunosti preuzelo sprovođenje ove aktivnosti i potpisalo Memorandum o saradnji sa NVO „Pravni centar“. Posjete Kosovu obuhvataju pored lica iz Kampa Konik i regulisanje pomoći za lica koja se nalaze u specijalizovanim ustanovama. Dvije posjete su organizovane za 110 lica.

Pružanje pomoći u pribavljanju dokumentacije je prošireno na sljedeće opštine na Kosovu: Peć, Klina, Istok, Kosovo Polje, Vučitrn, Obilić i Priština. Ova aktivnost se nastavlja u kontinuitetu kako je predviđeno Akcionim planom koji prati Strategiju

POVRATAK

Od 2005. god. Zavod za zbrinjavanje izbjeglica, zajedno sa međunarodnim organizacijama, sprovodi program dobrovoljnog povratka interno raseljenih lica na Kosovo. Za proteklih šest godina vraćeno je oko 2.700. lica.

Tokom 2011. godine pravo na dobrovoljni povratak, prema našim podacima iskoristilo je manje od 20. lica.

Prema postojećim podacima za povratak se ukupno izjasnilo 788 IRL koja borave u Crnoj Gori (103 porodice). Od ovog broja za 46 porodica (238 lica) je odobren povratak ukoliko njihove opštine obezbijede zemljište na kojem bi mogle biti izgrađene kuće od sredstava koja su donatori opredijelili za povratnike. Sa namjerom povratka ovih porodica saglasne su i međunarodne organizacije sa aspekta bezbjednosti koje se bave ovim pitanjima na Kosovu. Od navedenog broja, sedam porodica je u prioritetu jer imaju svoje zemljište u vlasništvu. Od pomenutih 46 porodica, opštine namjeravanog povratka su: Đakovica-25 porodica, Istok- 7 porodica, Klinu-8 porodica i Peć- 6 porodica.

Imajući u vidu činjenicu da se povratak ne odvija u očekivanom broju, nastoji se pomoći u obezbjeđenju dokumenata sa kojim će interno raseljena lica moći tražiti trajno rješenje statusa za one koji namjeravaju ostati u Crnoj Gori.

Povratak ovih lica je uglavnom uslovljen dodjelom placeva za izgradnju kuća u mjestima porijekla, tako da se očekuje intenzivnije angažovanje tamošnjih vlasti oko obezbjeđenja uslova za održiv povratak raseljenih lica iz Crne Gore.

IPA 2011

Naziv: **Identifikovanje trajnih rješenja za interno raseljena lica i stanovnike kampa na Koniku – faza I**

Finansiranje: Ukupni troškovi 3.000.000€

EU doprinos: 2.500.000€ - potvrda za sredstva Delegacije EU treba da stigne

Doprinos Ministarstva rada i socijalnog staranja: 500.000€ - odobreno kroz budžet za 2012. godinu

Opis projekta: Obezbeđivanje trajnih rješenja za stanovnike kampova na Koniku. Proces integracije i zatvaranje dva kampa na Koniku proširiće se na period od nekih 5 godina (2011-2015). IPA 2011 intervencija će se baviti periodom od 2 godine (od 2012 pa nadalje). Imaće dvije komponente:

1. Razvoj socijalnog stanovanja u zoni A na području Konika.

2. Izgradnja višenamjenskog centra u zoni A na području Konika.

Aktivnosti:

Aktivnost 1: Urbanistički razvoj i izgradnja stambenih objekata

Ciljni korisnici: kvalifikovana domaćinstva interno raseljenih lica pripadnika RAE populacije iz kampova Konik 2 i Konik 1 i ostalo stanovništvo sa niskim primanjima iz Podgorice.

Ugovor 1 (DEU): Urbanistički razvoj i izgradnja stambenih objekata i višenamjenskog centra – Ugovor o izvođenju radova 1.7 miliona eura

Građevinski radovi: 1.700.000€ (IPA doprinos)

Nosioci aktivnosti: MRSS i Direkcija javnih radova

Aktivnost 2: Socijalna integracija/Obrazovanje/Zapošljavanje

Ciljni korisnici: na početku biti 55 porodica iz kampa Konik 2 i 25 porodica iz kampa Konik 1 i 10 socijalno ugroženih crnogorskih porodica.

Ugovor 2 (DEU): Grant/Poziv za dostavljanje predloga, prvenstveno za pružanje usluga u smislu:

Socijalne inkluzije

Obrazovanja

Zapošljavanja

Komponenta 1: Poboljšanje prilagođavanja djece na nove uslove.

Komponenta 2: Priprema korisnika za nove životne uslove.

Komponenta 3: Rizik od katastrofa za RAE u planovima Vlade/MRC DRR

Finansiranje: 800.000€ (IPA doprinos)

Aktivnost 3: Dobrovoljni povratak u zemlju porijekla

Ugovor 1 (nacionalni doprinos): Dobrovoljni povratak

Komponenta 1: Obezbijediti dobrovoljni povratak u zemlju porijekla za 40 porodica

Komponenta 2: Dvomjesečni sastanci državnih organa i opština iz Crne Gore i zemalja porijekla

Finansiranje: 200.000€ (doprinos MRSS)

Aktivnost 4: Tehnička pomoć

Ugovor 2 (nacionalni doprinos): Tehnička pomoć, uključujući projekat i nadzor

Finansiranje: 300.000€ (doprinos MRSS)

Kada su u pitanju II, III i IV komponenta, u toku je postupak raspisivanja Javnog poziva za prijavu nevladinih organizacija koje će implementirati predviđene aktivnosti.

Naziv: Identifikovanje trajnih rješenja za raseljena i interno raseljena lica i stanovnike kampa na Koniku – II faza

Ukupan budžet: 2,300.000 €

Aktivnost 1: Urbani razvoj stanovanja

Finansiranje: 1.000.000€ (Regionalni projekat – Sarajevska inicijativa – Beogradski proces)

Aktivnost 2: Socijalna inkluzija

Finansiranje: 700.000€

ZAKLJUČAK:

U pogledu obezbjeđivanja pomoći raseljenim i interno raseljenim licima u pribavljanju dokumenata, potrebnih za regulisanje statusa u Crnoj Gori, u okviru procesa «Sarajevska inicijativa», Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore je zaduženo da inicira i koordinira radom Regionalne tehničke radne grupe za pojednostavljivanje procedura pribavljanja dokumentacije i organizovalo pet sastanaka Regionalne radne grupe.

Radna grupa je zaključila da lica rođena u republikama bivše SFRJ i SRJ, ne mogu postati lica bez državljanstva, jer se državljanstvo može steći porijeklom (upisom, naknadnim upisom ili utvrđivanjem), dok dijete nezavisno od republike, sada države rođenja, državljanstvo može steći po državljanstvu roditelja.

Na kraju Kontrolnog saslušanja, Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je istakao da za rješavanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, osim dobre volje, treba puno sredstava, kao i da je neophodno veće uključivanje zemalja porijekla ovih lica u cilju rješavanja njihovih problema i pomoć, prije svega finansijska, od strane međunarodnih organizacija. Crna Gora je do sada učinila mnogo, ali je neophodno nastaviti aktivnosti i uspostaviti saradnju sa drugim državama kako bi se ova problematika trajno riješila.

Odbor za ljudska prava i slobode **jednoglasno** je odlučio da podnese Izvještaj i predloži Skupštini da, saglasno članu 77 stav 2 Poslovnika, usvoji

Z A K L J U Č A K

1. Skupština konstatuje da je problem raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori evidentan, ali da Crna Gora u kontinuitetu ulaže napore da se njihov status reguliše, što je u maju 2012. godine u Pozitivnom mišljenju Evropske komisije, u poglavlju **Antidiskriminatorska politika** apostrofirano: **Crna Gora je učinila značajne korake i znatno napredovala u ovoj oblasti.**

2. Skupština s pravom ocjenjuje da Crna Gora može biti ponosna na svoj dugogodišnji pozitivan odnos prema raseljenim i interno raseljenim licima kojima je pružila utočište, jer su to lica koja su izbjegavajući ratne sukobe na prostorima bivše Jugoslavije svoju sigurnost pronašla u Crnoj Gori. Po ocjeni Skupštine, iako više od deset godina nema ratnih dešavanja na prostoru bivše Jugoslavije, ona lica veću sigurnost nalaze u Crnoj Gori, nego u zemljama porijekla, što samo za sebe govori da je Crna Gora dosta uradila za ove ljude, iako rješavanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica predstavlja veliki problem za Crnu Goru

3. Skupština izražava zahvalnost predstavnicima međunarodne zajednice koji su, pažljivo prateći cjelokupan proces rješavanja statusa raseljenih i interno raseljenih lica, pohvalili brojne aktivnosti koje Crna Gora ulaže u cilju rješavanja njihovog statusa u Crnoj Gori, podržavajući njihove stavove da je za raseljena i interno raseljena lica veoma važno da budu integrisani u lokalnu zajednicu, a regulisanje njihovog statusa ključno kako bi dobili pristup pravima u zemlji u kojoj borave, kao i da je Vlada Crne Gore preduzela niz veoma značajnih aktivnosti na tom planu, naročito jer je pomagala raseljenim i interno raseljenim licima da i preko ambasada dobiju neophodna dokumenta za regulisanje njihovog statusa u Crnoj Gori. Značajnim su ocijenjene aktivnosti Vlade Crne Gore na pojednostavljivanju procedura za regulisanje statusa raseljenih i interno raseljenih, a Skupština dijeli njihovo mišljenje, da bi se postigao krajni cilj i trajno riješio status raseljenih i interno raseljenih lica, neophodna je regionalna koordinacija kao i pomoć međunarodnih organizacija, jer Crna Gora sama ne može riješiti sva ova pitanja.

4. Skupština s toga smatra veoma značajnim što se Crna Gora bavi rješavanjem statusa raseljenih i interno raseljenih lica, kako na strateškom i zakonodavnom, tako i na operativnom planu, na nacionalnom nivou, ali i u okviru širih regionalnih inicijativa poput Sarajevskog procesa i Regionalnog stambenog programa zbog čega je Zakonom o strancima, raseljenim licima iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i interno raseljenim sa Kosova omogućeno da dobiju status rezidenta. Smanjenjem administrativnih barijera (taksi) stvoreni su bolji uslovi za dobijanje tog statusa. Crna Gora je značajno unaprijedila pristup dokumentaciji i tržištu rada svim uredno registrovanim izbjeglicama i raseljenim licima. Realizovani su brojni programi pravne i neposredne praktične pomoći u kompletiranju dokumentacije neophodne za dobijanje ličnih dokumenata i regulisanje odgovarajućeg statusa u Crnoj Gori. To je omogućilo i bolji pristup ovih lica socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti. Raseljenim i interno raseljenim licima, koja nemaju važeću putnu ispravu potrebnu

za ostvarivanje prava na stalno nastanjenje, omogućeno je dobijanje privremenog boravka do obezbjeđivanja važeće putne isprave, a najduže tri godine od dana odobravanja tog boravka.

5. Skupština ocjenjuje da se aktivnosti u cilju rešavanja pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, a naročito Akcioni plan Vlade u vezi trajnog rešavanja statusa interno raseljenih lica koja borave u Kampu Konik I i II, čiji su nosioci, pored Vlade i nadležnih državnih organa, Glavni grad i međunarodni subjekti, odvijaju u skladu sa, u julu 2011. godine usvojenom Strategijom za trajno rešavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori od 2011.-2015. godine, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II i da su postignuti značajni rezultati.

6. Na osnovu iznijetih podataka Skupština pozdravlja napredak u praksi ispoštovanih ciljeva u vezi ove populacije, jer u proteklom dvadesetogodišnjem periodu, u Crnoj Gori su gradjena trajna stambena rješenja na 19 lokacija, čiji ukupni kapacitet iznosi 433 stambene jedinice. Istovremeno, na 7 lokacija su izgradjeni privremeni stambeni objekti, u ukupnom kapacitetu od 384 stambene jedinice. Podrška u obezbjeđivanju potrebnog materijala za individualnu stambenu gradnju je proširena na 337 raseljeničkih porodica. Ukupno je izgradjeno 1.154 stambenih jedinica za smještaj raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori. Barake za privremeni smještaj interno raseljenih lica, pripadnika RAE populacije sa Konika, Kamp I i II, nijesu uključene u gore navedene cifre, s obzirom na kvalitet smještaja koji je ispod standarda, a koji je izgradjen za potrebe hitnog zbrinjavanja, 1999. godine. Najznačajniji donatori koji su pružali podršku Vladi Crne Gore u naporima na pružanju smještaja za raseljene u Crnoj Gori su njemačka vlada kroz njemačku NVO Help, švajcarska vlada kroz Agenciju za razvoj i saradnju, UNHCR i Evropska unija.

7. Skupština ocjenjuje da je, u vezi sa trajnim rešavanjem raseljenih u regionu kojim bi se riješio dugotrajni humanitarni problem koji ima političku i socijalnu dimenziju, veliki doprinos dala Ministarska konferencija održana 7. novembra 2011. godine u Beogradu, kada su četiri zemlje iz regiona: Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora potpisale Deklaraciju koja predstavlja spremnost zemalja regiona da pitanje izbjeglica bude riješeno trajno i na održiv način, kao uslov stabilnosti i dobrosusjedskih odnosa u regionu i kojom su se Vlade ovih zemalja obavezale da obezbijede svu neophodnu političku, materijalnu, pravnu i svaku drugu podršku potrebnu za okončanje procesa i omogućavanje izbjeglicama da žive kao ravnopravni građani, bez diskriminacije u bilo kom obliku.

S toga Skupština, u cilju olakšavanja procedura u pribavljanju dokumenata neophodnih za regulisanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica, pozdravlja, u sklopu procesa Beogradska inicijativa, održavanje dosadašnjih sastanka Regionalne tehničke radne grupe za rešavanje ovog pitanja kojom predsjedava Crna Gora, kojom prilikom su ostvareni značajni rezultati, jer je Crna Gora animirala nadležne organe regiona da aktivnije pristupe rešavanju pitanja raseljenih, interno raseljenih i izbjeglih lica i otklonila sve nedoumice ili eventualne prepreke u pribavljanju dokumenata i utvrđivanju državljanstva ovih lica.

8. Skupština pozdravlja rezultate Donatorske konferencije u Sarajevu, 22. aprila 2012. godine, na kojoj je svaka od zemalja regiona mogla da aplicira onim projektima kojim će se doprinijeti rješavanju statusa raseljenih i interno raseljenih lica, što je, po ocjeni Skupštine, značajan iskorak za trajno rešavanje izbjegličke priče, jer je to proces koji mora da bude zajednička tačka za sve zemlje regiona, kako bi se problemi raseljenih i interno raseljenih lica konačno riješili, koji bi trebao da omogući svim izbjeglicama smještenim u kolektivnim centrima adekvatna stambena rješenja i uspostavljen regionalni okvir za rješavanje stambenih potreba ugroženih lica, te stoga Skupština daje punu podršku Projektu, kojim je Crna Gora aplicirala na Donatorskoj konferenciji i kojim 6 063 lica u Crnoj Gori trebaju da dobiju krov nad glavom. Procijenjena vrijednost Projekta je 27.7 miliona €, od čega je učešće Crne Gore 15 %, a njegovom realizacijom izgradilo bi se 97 stanova, isporučio građevinski materijal za 120 stanova, izgradilo 60 montažnih kuća i 90 smještajnih jedinica u Domu starih u Pljevljima. Realizaciju Projekta bi vodila Razvojna banka Savjeta Evrope, a UNHCR i OEBS će brinuti o identifikaciji korisnika procesa.

9. Skupština ocjenjuje značajim poštovanje demokratskog principa u ostvarivanju **prava na integraciju** u cilju kog su za raseljena i interno raseljena lica preduzete sljedeće aktivnosti:

-U saradnji sa predstavnicima Delegacije EU urađena je Studija o trajnim rješenjima za izbjegla i raseljena lica i stanovnike Kampa Konik I i II u Crnoj Gori;

-Pripremljen je projektni zadatak za Nacionalnu IPA 2011 koji se odnosi na Kamp Konik I i II. Vrijednost ovog projekta je oko 3 miliona €. Iz izvora EU (IPA 2011) obezbijediće se 2,5 miliona €, dok bi kofinansiranje Vlade iznosilo 15% kontribucije EU. Modaliteti kofinansiranja biće predmet daljih konsultacija sa Delegacijom EU.

-U cilju zatvaranja Kampa Konik Glavni grad je odredio da se zona A i dio zone B u ukupnoj površini od oko 130.000m² jedinstveno planski razradi, tako da se stvore zakonske pretpostavke za racionalno urbanistički kvalitetno rješenje, u skladu sa propisanim normama. Vlada Crne Gore je opredijelila sredstva u iznosu od 100.000,00€ za izradu glavnog građevinskog projekta.

10. U cilju konačne realizacije ovog dugogodišnjeg otvorenog pitanja, Skupština ocjenjuje značajnim donošenje Nacionalnog stambenog programa za Crnu Goru, kojim je predviđeno obezbjedjenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ugrožena lica u privatnom smještaju, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik), a kroz koji je predviđena:

- gradnja 97 stambenih jedinica;
- isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica;
- gradnja 60 montažnih kuća;
- 90 smještajnih jedinica u Domu starih, Pljevlja.

- Ukupna vrijednost projekta: 27.696 miliona eura;

- Kontribucija države: 15%, tj. 4.154 miliona eura;

- Potrebna sredstva: 23. 542 miliona eura.

Skupština takodje podržava sprovođenje Nacionalnog stambenog projekta u više od 13 crnogorskih opština: Beranama, Andrijevići, Podgorici, Ulcinju, Nikšiću, Budvi, Rožajeama, Plavu, Herceg Novom, Baru, Danilovgradu, Tivtu, Pljevljima i dr. Ovaj program će značajno doprinjeti zatvaranju kampa Konik (najveći kolektivni kamp za raseljena lica u Crnoj Gori) i ostalih kolektivnih centara za smještaj raseljenih i interno raseljenih lica.

11. S toga konstatacije na strani 21 i 26 Izvještaja ECRI-ja, kojima se navodi da se Vlada više fokusira na dobrovoljni povratak lica na Kosovo ili raseljavanje u treće zemlje kao najznačajnija rješenja, a manje na integraciju u Crnu Goru i da su crnogorske vlasti utvrdile pretjerano komplikovanu proceduru za rješavanje statusa raseljenih i interno raseljenih lica, po ocjeni Skupštine, najblaže rečeno nepotrebno otvara sumnju u ono što je Crna Gora do sada uradila, kao i onim što je planirano Strategijom za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori od 2011.-2015. godine, jer sve dosadašnje aktivnosti Skupštine i Vlade, kao i nadležnih državnih organa, nedvosmisleno upućuju na zaključak da država izražava jasno opredjeljenje i sve čini kako bi se status ovih lica riješio.

Glavni grad, u skladu sa svojim finansijskim mogućnostima, pomaže raseljenim i interno raseljenim licima, a, između ostalog, ta lica su oslobođena plaćanja komunalija, a prostor na kojem se nalazi Kamp Konik I i II uskoro će morati biti oslobođen, jer će, u skladu sa razvojnim planovima Podgorice, na tom prostoru biti izgrađen reciklažni centar JP “Deponija”, iskazujući, na taj način, namjeru da se Kamp Konik zatvori, a njegovi stanovnici integrišu u crnogorsko društvo.

U tom smislu, podatak u Izvještaju ECRI-ja da Kamp Konik I i II predstavljaju segregaciju je, u odnosu na do sada urađeno, kao i planirane radnje, teška kvalifikacija, jer je Skupština Glavnog grada 16. februara 2012. godine donijela Odluku o učešću Glavnog grada u izgradnji objekata kolektivnog stanovanja sa pratećim sadržajem u cilju rješavanja stambenih problema interno raseljenih lica i stanovnika Kampa Konik I i II, stvarajući pretpostavke za početak realizacije ovog projekta, u partnerstvu sa Vladom Crne Gore. Učešće Glavnog grada sastoji se u obezbjeđivanju građevinskog zemljišta površine 13, 87 hektara, kao i naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Na toj lokaciji će, u okviru IPA Projekta “Identifikovanje trajnih rješenja za interno raseljena lica i stanovnike Kampa Konik”, započeti izgradnju 90 stambenih jedinica.

U ovom trenutku, raseljena i interno raseljena lica u Crnoj Gori ostvaruju prava jednako kao i crnogorski državljani: u oblasti rada, zapošljavanja, obrazovanja, socijalne i dječije zaštite, zdravstvene zaštite i osiguranja, kao i penzionog i invalidskog osiguranja.

12. Skupština ocjenjuje da kada je riječ o licima **koja žele dobrovoljno da se vrate u zemlje porijekla**, Crna Gora je i u toj oblasti dosta uradila, a Zavod za zbrinjavanje izbjeglica, u saradnji sa UNHCR-om, identifikuje lica koja žele da se vrate u zemlju porijekla. Crna Gora je obezbijedila zaštitu i pružala neophodnu pomoć velikom broju izbjeglica (u jednom periodu 130 000), kojih, prema poslednjim podacima i evidenciji koju vodi Komisija sa UNHCR-om, u našoj državi ima 8 850 raseljenih sa Kosova i 3 412 izbjeglih iz BIH i Hrvatske. S toga Skupština apeluje na sve da, u mjeri svojih nadležnosti i mogućnosti, utiču na lica čiji status nije riješen da

podnesu zahtjeve za regulisanje statusa, da ne čekaju krajni rok, jer dosadašnje iskustvo ukazuje da građani više pažnje posvete rješavanju ovog pitanja neposredno pred istek utvrđenog roka.

13. Skupština smatra veoma značajnim:

- usvajanje u maju 2013. godine **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima kojim je rok za podnošenje zahtjeva za sticanje statusa stranca sa stalnim nastanjenjem produžen do 31. decembra 2013. godine**, a pravni okvir je unaprijeđen donošenjem Uredbe o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, kao i Pravilnika o dopunama Pravilnika o kriterijumima, načinu, uslovima i visini naknade za ostvarivanje prava na smještaj i ishranu u domu, studentski kredit, stipendiju i participaciju prevoza u cilju izjednačavanja ostvarivanja prava studenata sa statusom stranca sa stalnim nastanjenjem sa studentima koji imaju crnogorsko državljanstvo. Donošenjem Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Zakona o socijalnom stanovanju koji su usaglašeni sa Zakonom o strancima i sa tim normativnim aktima dodatno će se doprinijeti poboljšanju položaja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, kao i aktivnosti kojim su:

- snižene ili ukinute administrativne takse, a troškovi za ličnu kartu iznose 10 eura, za stalno nastanjenje 10 eura i 5 eura za podnesak za administrativnu taksu, dok su u zemljama porijekla troškovi mnogo veći- takse iznose od 200 do 260 eura po osobi u zemljama porijekla,

- rešavanje stambenih pitanja ovih lica koje Crna Gora kroz IPA projekat pokušava riješiti,

- organizovanje „Bus posjeta“ Kosovu za pribavljanje ličnih dokumenata, u saradnji sa UNHCR-om - Zavod za zbrinjavanje izbjeglica organizovao je deset kolektivnih odlazaka na Kosovo za oko 450 najugroženijih lica, a posjete su imale izuzetno uspješan ishod, jer je većina lica uspjela da izvadi svu potrebnu dokumentaciju, a Crna Gora će, u skladu sa budžetskim mogućnostima, nastaviti sa organizovanjem ovih posjeta uz, kao i do sada, veoma značajnu pomoć UNHCR-a, OEBS-a i UNDP-a,

- širom Crne Gore održavaju se informativne kampanje gdje predstavnici državnih organa u direktnom susretu i razgovoru sa raseljenim i interno raseljenim licima, daju sve informacije o potrebnim dokumentima, načinu njihovog pribavljanja, a sve sa ciljem rješavanja pravnog statusa ovih lica u Crnoj Gori.

Zakon o strancima mora biti usklađen sa ostalim zakonima, kao što su Zakon o matičnim registrima, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju i Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Kada je riječ o zatvaranju Kampa Konik I i II, veoma je važno donošenje zakona o socijalnom stanovanju (Na dnevnom redu 8. sjednice Skupštine prvog redovnog zasijedanja u 2013. godini).

14. U pogledu obezbjeđivanja pomoći raseljenim i interno raseljenim licima u pribavljanju dokumenata, potrebnih za regulisanje statusa u Crnoj Gori, u okviru procesa «Sarajevska inicijativa», Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore je zaduženo da inicira i koordinira radom Regionalne tehničke radne grupe za pojednostavljivanje procedura pribavljanja dokumentacije i organizovalo pet sastanaka Regionalne radne grupe.

Radna grupa je zaključila da lica rođena u republikama bivše SFRJ i SRJ, ne mogu postati lica bez državljanstva, jer se državljanstvo može steći porijeklom (upisom, naknadnim upisom ili utvrđivanjem), dok dijete nezavisno od republike, sada države rođenja, državljanstvo može steći po državljanstvu roditelja.

15. Međutim, aktivnosti koje je Crna Gora preduzela u cilju rješavanja ovog pitanja neće biti dovoljne, već je veoma važno da se građani moraju više angažovati u rješavanju sopstvenog pravnog statusa, zbog čega Skupština apeluje na sve da, u mjeri svojih nadležnosti i mogućnosti, utiču na lica čiji status nije riješen da podnesu zahtjeve za regulisanje statusa, da ne čekaju krajni rok, jer dosadašnje iskustvo ukazuje da građani više pažnje posvete rješavanju ovog pitanja neposredno pred istek utvrđenog roka.

Ovo s toga što od polovine raseljenih i interno raseljenih lica koja borave u Crnoj Gori, a koja još uvijek nijesu riješila svoj pravni status, jedan broj nema interes da to i učini, koristeći prava i u Crnoj Gori i u zemlji porijekla. Međutim, stav je da se ovim licima iz bezbjednosnih razloga neće dozvoliti dvojna dokumenta, a na to će ukazati broj onih koji do kraja utvrđenog roka ne riješe svoj status, u cilju čega Skupština podržava Vladu da nastavi sa svim aktivnostima kako bi se trajno riješio njihov problem.

16. Skupština procjenjuje da pripadnici RAE populacije u Crnoj Gori generalno loše žive, da nijesu u potpunosti ispunjeni ni oni elementarni uslovi za normalan život. S toga kada je riječ o Kampu Konik, osim dislokacije Kampa, veoma je važno da se pripadnicima RAE populacije obezbijede elementarni uslovi za život u gradu i ostalim mjestima gdje budu živjeli. Imajući u vidu da djeca pripadnici RAE populacije neredovno pohađaju školu, ogroman broj nema ni osnovno obrazovanje, jer ih roditelji isključuju kako bi se od malih nogu bavili prosjačenjem, da je veoma izražen i problem ranog stupanja u brak, što je uzrokovano tradicionalnim i kulturološkim karakteristikama ove populacije, po ocjeni Skupštine, Vlada Crne Gore treba da preduzme dodatne mjere za uklanjanje tradicionalnih i kulturoloških karakteristika prisutnih kod ove populacije, a neophodna je obuka policije radi uspostavljanja kontakata sa pripadnicima RAE populacije. Uspostavljenjem bližih kontakata između policije i pripadnika RAE populacije stanje se može značajno poboljšati.

17. Ključnim rješenjem za probleme ove populacije, Skupština smatra obrazovanje pripadnika RAE populacije, a veoma važnim i da ciljna grupa budu roditelji djece pripadnika RAE populacije, kako bi se kod njih formirala svijest o tome da su njihova djeca u obavezi da pohađaju škole, čime bi se vremenom i poboljšao položaj cjelokupne populacije.

18. Skupština je pozitivnim ocijenila što u Crnoj Gori nije bilo slučajeva rasne diskriminacije kao i što je Vlada Crne Gore pristupila izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zakona o zabrani diskriminacije, kojim će biti ustanovljen i standard rasne diskriminacije u skladu Preporukom ECRI-ja broj 7, čime će učiniti značajne korake na ispunjavanju preporuka ECRI-ja. Skupština ocjenjuje značajnom pohvalu da je Crna Gora ratifikovala značajan broj međunarodnih dokumenata i donijeli čitav niz zakona kojima je regulisala oblast ljudskih prava, kao i da će tekućom reformom pojedinih zakona

doprinijeti shvatanju svih u Crnoj Gori da sve što država radi radi za bolji život građana, a ne zbog zahtjeva Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija.

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković

Prilog Kolegijumu Predsjednika Skupštine:

- Zapisnik sa Devete i Nastavka devete sjednice Odbora, održanih 30.aprila i 17.maja 2013. godine i
- CD-audio snimak Devete i Nastavka devete sjednice Odbora

Dostavljeno:

- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, pomoćnici ministra za ljudska i manjinska prava, Blanki Radošević-Marović, nacionalni koordinator ECRI-ja za Crnu Goru,
- Šef i članovi Delegacije Skupštine CG u PSSE, dr Zoran Vukčević
- Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković,
- Koordinator Koordinacionog odbora za praćenje realizacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, Predrag Bošković,
- Ministarstvo unutrašnjih poslova, ministar mr Raško Konjević,
- Uprava policije, v.d. direktora Slavko Stojanović,
- Rukovodilac Centra za ljudska prava Pravnog fakulteta u Podgorici i član ECRI-ja iz Crne Gore, mr Siniša Bjeković,
- Željko Šofranac, direktor Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica.

predstavnicima relevantnih međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori:

- Delegacije Evropske unije u CG, Šef Delegacije, **ambasador Mitja Drobnič**,
- OEBS- šef Misije, ambasador **Lubomir Kopaj**,
- UNHCR- otpravnica poslova, **Indumathi Mohandas i**
- UNICEF- šef Predstavništva, **Benjamin Perks i**
predstavnicima NVO koje vrše monitoring rada Odbora
- **Boris Raonić**, programski direktor NVO „Građanska alijansa”

ZAPISNIK SAČINILA SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković